

BIBLIOTECA ROMÂNESCĂ

ENCICLOPEDIA SOCEC

Biblioteca Centrală a Universității din Cluj
HALIMA

SAU

O MIE ȘI UNA DE NOPTI

Trad. de BARAC (1836), revăzută și întregită de EM. GÂRLEANU

NO

7

Biblioteca distractivă (secția literară)

COSTIŢĂ

PREŢUL

30

BANI

Fac-simile după Ed Barac.

ОМОНЕ ШИ ШНА ДЕ НОШИИ

ИСТОРИИ АРАВИЧЕШИ

cas

ХАЛИМА

strauudate traduce din Nemzeze

de

ЮАНБАРАК

Municipalul Traducator din Bra.

siuob. no.

ТОМУ I.

la Kertolara Domnului

РУДОЛФ ОРГИАН

sub z. tuor z.

БРАШОВ

1836.

BIBLIOTECA ROMÂNEASCĂ

ENCICLOPEDICĂ „SOCEC“

No. 7.

HALIMA

SAU

O MIE ȘI UNA DE NOPTI

TRADUCERE DE

IOAN BARAC

BCU Cluj / Central University Library Cluj

REVĂZUTĂ DE

EM. GÂRLEANU

Cu două reproduceri după ediția dela 1836.

BUCUREȘTI

Editura Librăriei SOCEC & Co., Societate Anonimă

1908

INTRODUCERE

Acest număr care cuprinde, pe lângă prolog, două nopți din *Halima* sau *O mie și una de nopți*, este primul număr din „Biblioteca distractivă”, cu toate că limba și stilul în care aceste povestiri sînt redată, precum și fondul lor poporan, ne-ar fi putut da tot temeiul ca să le punem în secția poporană a „Bibliotecii culturale”.

În adevăr, textul de față are un netăgăduit merit literar: el se deosebește de toate textele de pînă acum, pe de o parte, prin curățenia și limpezimea de izvor a limbii, iar, pe de alta, prin parfumul arhaic al stilului care acî, în loc să fie greoiu, cum e de obicei acest stil, este plin de vioiciune și mlădiere.

Acest merit se datorește unui nou procedeu literar, care ne va pune în măsură să înnoim, pe viitor, multe din lucrările ce au făcut desfătarea strămoșilor noștri. El consistă în a lua o traducere veche, în a o controla cu textele streine după cari a fost luată, sau, cînd e cazul, cu un text analog mai bun sau mai complet, și în a o reface ținînd seamă de corectitudinea literară a limbii noastre de

astăzi. În cazul de față, d. Em. Gârleanu, al cărui stil limpede, precis și ușor (cel mai ușor stil românesc de astăzi), este recunoscut de toți iubitorii de limbă românească, — a luat vechea traducere a *Halimalei*, de acum 72 de ani, datorită cunoscutului poet poporan ardelean *Ioan Barac* și tipărită de iubitorul de literatură românească *Rudolf Orghidan*, — a controlat-o după ultima traducere franceză; făcută după un manuscris original arab, de către *Dr. I. C. Madrus*, și, completînd-o și îngrijind-o în ce privește împărțirea textului (*Barac*, dintr' *O noapte*, face cinci sau șase, și uneori s'apucă să moralizeze în versuri proprii fără voaloare), i-a refăcut limba și stilul păstrînd numai unele cuvinte vechi, unele întorsături fericite și unele expresii în-nemerite. Firește, fiind vorba de o Bibliotecă populară autorul acestei ediții s'a ferit să traducă unele pasagii necuviincioase urmînd într'aceasta pildă vechiului nostru traducător, care, ajungînd cu traducerea sa la locuri ca acestea, zice: „Dar aceste lucruri rușinea nu ne lasă a le povestî“.

Procedînd astfel, d. Gârleanu ne-a dat o lucrare, ce, pe deoparte se citește cu o mare ușurință, iar pe de alta ne face plăcere prin corectitudinea și savoarea arhaică a stilului, pe care credem că cititorii îl va prețui după cum se cuvine.

Din punctul de vedere al fondului iarăși, *Halimaua* ar fi putut fi pusă în secția poporană a „Bibliotecii culturale“. De sigur, legătura dintre aceste povești nu se poate datorî decît unui literat oriental indian, persan ori arab; de sigur iarăși că unele fabule au o veche origină literară cu deosebire indiană; dar, în cele mai multe din aceste povestiri, se recunoaște plăsmuirea naivă poporană a neamurilor Orientale. Afară de acesta, *Halimaua*, împreună cu *Alixăndria*, *Varlaam* și *Ioasaf* și altele, este una din acele cărți poporane, care, nefiind produsă de poporul nostru, a pătruns totuși în popor încă de acum o sută cincizeci de ani și care, mai mult sau mai puțin, este semnificativă pentru sufletul poporului român într'unul măcar din stadiile dezvoltării sale. Și astfel, și-ar fi găsit locul și din acest punct de vedere, în „Biblioteca culturală“.

Două temeuri însă ne-a îndemnat s'o punem la „Biblioteca distractivă“. *Halimaua* este mai întâi de toate tipul cărții în care spiritul nostru găsește mai întîi de toate o petrecere. În ea nu găsim nici motivări de fapte, nici simț al realității, nici trăsături de caracter, nici concepție organică împrejurul unei idei adînci, adică mai nimic din ceea ce face temeinicul interes literar al unei povestiri, ci o simplă desfășurare de fapte

ce ne ațîță curiozitatea și ne mîngîie imaginația în ceea ce ea are mai superficial, cu iscusința combinațiilor cari mai de cari mai neașteptate și cari, la urma urmelor, pentru un spirit literar, nu prezintă decît un interes mediocru.

Al doilea temei, este că *Halimaua* neavînd un fond mai complex care să dea unui traducător de talent prilej să facă din redarea lui o adevărată operă de artă — nu se prezintă aci, nici măcar ca o traducere din original — condiție esențială pentru seriozitatea unei traduceri ce vrea să facă parte din „Biblioteca culturală“.

Or'cum ar fi, publicarea *Halimalei* în această formă și cu un preț atît de efitin, va înlătura pentru totdeauna edițiile populare neîngrijite, și ca limbă și ca execuție tipografică, și va aduce un real serviciu desvoltării pe calea cea dreaptă — adică în limbă curată, frumoasă și îngrijită românească — a gustului nostru poporan.

*

Ca titlu de document și pentru a da o idee de înfățișarea edițiunii lui Barac și, în acelaș timp de forma și învățătura acestui venerabil dascăl al acelor vremuri, dăm, pe lîngă coperta și stampele acelei cărți, și prefetele editorului și traducătorului, de cari este însoțită.

IOAN BARAC

(Notiță bio-bibliografică)

Ioan Barac s'a născut la 1776 în Alămor, Transilvania. Și-a început învățătura în Aiud, și și-a desăvârșit-o în Cluj. A fost învățător, avocat, și translator magistrual. A murit în 1848.

Dela Barac ne rămîne o mulțime de lucrări, mare parte în manuscrise, dar o samă sînt și tipărite, cum e scrierea populară „*Arghir și Elena*“ apărută în 1801. Apoi mai sînt tipărite „*Risipirea Ierusalimului*“, „*Rătăcirile lui Ulise*“, și „*O mie și una de nopți*“, traducere apărută la Brașov, în 8 volume, pe care o dăm astăzi, revăzută, și în „Biblioteca Românească“.

Adevăratul merit al lui Ioan Barac e acela, că dînsul cel dintăi, s'a ocupat, cu dinadinsul dimpreună cu Vasile Aron, de literatura poporană scriind în spiritul poporului cărți potrivite cu înțelegerea lui.

CĂTRE CETITORI

Văzînd, cum că toate națiile cele luminate se silesc a scrie cărți și ale tipări, ca să-și îmbogățească bibliotecile neconținut, mi s'a deschis inima și judecata, privind spre nația românească; și, cumpănind starea ei, mi-a ațîțat rîvna, și s'au înrădăcinat în pieptul meu dorirea de a cerca, și cu sîrguință pune sîlînță, cu toate mijlocirile, prin cari să se poată sporî folosul nației și al patriei. Așa, după cum am înștiințat pre cinstiții prenumerați, învoindu-mă cu tipograful din Brașov, am dat ajutorul a tipări mai multe feluri de cărți nu numai Bisericești, ci și alte Istории, și cărți de școale, gramatice românești cu nemțești, ba încă și la Ceasoslovul cel bogat, ce s'au tipărit acum, am dat ajutorul, ca să se poată întrebuița și împărtăși în toate părțile folosirea dintr'însul. Drept aceea, simțind eu și aceasta, cum că mulți au mare poftă de a citi în limba sa aceste istorii române (sau

Halimale) cu titlul: „O mie și una de nopți“ n'am cruțat osteneala și cheltuiala mea, a mijloci tîlmăcirea și tipărirea lor, la care mare bucurie și mai hrănitoare mîngîiere voiu avea, de se vor citi cu acea luare aminte, ca să-și scoată cetitorii folosul prin știința religiei creștinești.

Prețul este știut până la tomul cel de pre urmă, și necurmat se vor trimite la fieștecare cinstit prenumărant la vremea sa, și atunci va putea cunoaște fieștecare, că nu este scumpă cartea aceasta după vrednicia ei.

Supus serv nației mele

BCU Cluj / Central University Library Cluj
RUDOLF ORGHIDAN

Editor

CUVÎNT ÎNAINTE

Nu este de lipsă a face precetitor luător de seamă asupra prețului și a frumuseților istoriilor ce se cuprind în cartea aceasta: că ele însăși se fac poftitoare: numai să le citească omul, spre a mărturisi, cum că până acuma n'au mai ieșit așa un lucru frumos ca acesta.

Cu adevărat, că ce este mai bogat pentru mintea omenească, ca împreunarea la o laltă de atîta prisositoare istorii, povestiri, și fabule, a căroră multe felurimi atîta sînt de minunate, și cu înbinarea lor atîtea sînt de vrednice de mirare, încît pare că sînt însuș de sine făcute, de a închipui adunarea lor de unde s'au tras aicea! Cu adevărat mare adunare sau grămadă de povestiri; pentru că rădăcina scripturii Arabicești, ce are titlu „*O mie și una de nopți*“, are trei zeci și șase de părți, din care aceasta este numai cea dintâi talmăcită. Iar numele izvoditorului acestei cărți așa mari, nu este știut; că nici se poate

să fi fost prin putință numai de o mîină a se fi scos izvod mare ca acesta, după cum se poate socoti; că n'au putut fi numai la un om atîta putere a închipuirii așa de roditoare, ca să alcătuiască atîtea nenumărate fabule.

De sînt acest fel de povestiri, prin minunile ce sînt obișnuite într'însele, plăcute, și de petrecanie, trebuie săși covîrșească pre altele pentrucă sînt pline de întîmplări ca acelea, care atîță și aprind duhul, și arată întru cît covîrșesc arabienii pre toate alte noroadे întru acest meșteșug de fabule. Ei sînt la aceasta cu rîvnă prin năravurile și obiceiurile răsăritenilor, prin întrebuintarea religiei sau legilor atît acele păgînești cît și acele mohamedane, pentrucă lucrările acestea sînt mai bine întocmite într'însele, decît la scriitorii ce au scris despre ele, și întru arătările călătorilor. Toți răsăritenii: Perșii, Tătarii și Indienii se deosebesc întru aceasta, și ei se arată așa cum sînt ei dela împăratul, până la cel mai prost. Așa dacă fără de a osteni omul, de a căuta pre noroadele acestea în țările lor, poate avea cetitorul aici o îndestulare de a-i vedea lucrînd, și de a-i auzi grăind; că grija au fost aci a ținea însușirile lor cum sînt ele, și nimic a lăsa afară din cuvîntările și cugetările lor; și numai atunci s'au mai lăsat cevaș la o parte, unde n'au îngăduit starea binelui a le urma lor.

Cine știe limba arabicească, vrînd să-și ia osteneală a cerceta scriptura cea adevărată, adecă rădăcina, va afla tălmăcirea aceasta, cumcă este întocma tălmăcită, atît în limba noastră cea română, cît și în limba nemțească, franțuzească, și în celelalte limbi în cari mai de demult se află tipărită. Așa dar foarte de lipsă este a lumina și limba noastră, și toată nația noastră cea română prin tălmăcirea și darea la lumină a cărților de mai multe feluri, urmînd celorlalte nații luminate și cu toate bibliotecile înbogățite.

Aceste „O mie și una de nopți“ sînt un chip al descrierii norodului arabicesc, prin care se arată viclesugul muerilor lor, ipocrisisul popilor lor, firea judecătorilor lor, și mișelia robilor lor, și toate acele vechi ale noroadelor lor: Istoria Fedrii și a Chircii, se cunosc într'insele, în multe locuri însă se aseamănă și cu cele din cărțile Evreilor. Că istoria lui Iosif, ce este doară cea mai simți-toare, ce ne-a arătat vremile cele bătrîne, chipul zavistiei fraților asupra unui frate, întru oareși care parte se află iarăși în poveștile cele arabicești. Mai întăi se arată cum că Sultanul Șahriar, mîniindu-se pentru necredința Sultanei sale, ș'au făcut lege, ca dimineața să-și ueigă pre Sultana cea nouă din noaptea cea dintăi. Aceasta fu cu puterea, iar mai în urmă i-au plăcut ficei Vizirului

său, ca să dea sfârșit nuntelor celor de moarte și să-și izbăvească viața sa desfătînd pre Sultanul cu poveștile sale. Poate că Șahriar a iubit mai mult poveștile decît pre mueri și poate că, întrucît era cu firea tirană și înfricoșată, întru atîta și milostivă. Cu toate că cu anevoie este omului, cetind începutul tomului celui dintăi, a nu avea poftă, ca să știe mai încolo ce s'au mai întîmplat, mai ales văzînd că Sultanul cugeta în toate diminețile sculîndu-se din așternut pentru soția sa zicînd: „Or' cînd voi putea eu să o dau morții.“ Așa cu cît e mai mare interesul pentru acestea 1001 de nopți, cu atîta mai tare se poștește a ști, cum că cine le-au izvodit pre ele.

Este o noapte între acestea pentru cei patruzeci de Viziri, noaptea a 13-a și 14-a, după care unul Ionatan Șcott, au scos un extract, unde, o prea lungă poveste iasă din rostul unui eraiu către vizirul său; aceasta nu trebuie să se piarză din rîndul ei, pentru-că Șeherasadi s'au silit către Sultanul său a înnoda mai multe povești una de alta, ca să-i prelungească firea și gustul tot cu mai multă poftă a asculta, și amîna vremea înainte cu poveștile.

Povestirea pentru acei patruzeci de Viziri, sau cartea lui Sindbad, a unui învățat în India întru Împărăția și pre vremile lui Ćurus, ce au fost din tulpina neamului său stăpîni-

toriu, însă ramurile lui s'au pierdut prin noaptea veacurilor. S'au fost tălmăcit în limba Perşilor ce se zice Pelvi, înainte de năvălirea Turcilor, şi s'au făcut cunoscută Romanilor. De acolo s'au făcut o înmulţită arabicească tălmăcire supt titlu: „Istoria celor patruzeci de dimineţi şi patruzeci de seri;“ una evreiască, supt titlu: „Asemănările lui Sindbad“. Mai urmă sau tălmăcit în zilele lui Murad II, din limba arabicească în cea turcească, supt titlu: „Istoria celor patruzeci de viziri şi a crăiasei“, şi din limba sirienească în cea grecească, supt titlu: „Mitologicon tu filosofu“.

Tălmăcirea cea evreiască s'au tipărit în Tarigrad, cea grecească în Veneţia, şi o parte din cea turcească în Paris. Din scurţirea acestor povestiri după faptele ce se văd, se trag acestea „O mie şi una de nopţi“ dela Hindostan din partea cea mai din 'nainte închipuită a Asiei; şi au trecut de acolo preste Persida la Arabieni, supt stăpînirea califului din neamul Abassidelor, patronilor ştiinţelor şi învăţăturilor, ce le tălmăcea şi le scria pe vremile acelea.

Aşa s'au urmat şi fabulele lui Bidpai în curgerea lor, şi se poate vedea cu cea mai vioaie împărtăşire, în ce chip s'au adus aceste dintăi pornite statue sau monumenturi sau stlpi de pomenire ale literaturii cei mai vechi din neam în neam, din norod în norod, şi

din veac în veac, prin multe feluri de vremi bătrîne ale varvariei, și de nou se arată pretutindenea mai tot în forma aceea, ca să desfăteze pre pruncii neamurilor, ca jucînduse să înțeleagă, și să se gătească mai din vreme a învăța mai cu dinadinsul, învățăturile și științele cele înalte și mai destoinice.

Dela atîtea neamuri să ia pildă și nația noastră cea română, a cetî cărțile cele ce se străduiesc mulți a scoate la lumină și în tipariu și în limba noastră cea națională, urmînd tuturor națiilor, cari își adună în bibliotecile sale tot felul de cărți.

Această carte ce se află încă și acum la răsăriteni, s'a făcut de mult, ca o carte deobște în țara franțuzească, ba încă și prin țările nemțești și ungurești a ajuns. Se află și în Paris, în multe tipare, în cele mai mari biblioteci, încă și într'un dărab între cărțile nemților cele obișnuite. Așa dară vremea este și la noi a socoti, și a avea o muștră nouă, și o împlinire a acestei cărți strașnice.

Spre a judeca cartea aceasta, „*O mie și una de nopti*“, a zis așa un procopsit călător englezesc: „Mai întăi ar fi fost a fi mărturie a lucrărilor, ce aduc mai înainte asupra celor ce înțeleg lucrul bine. Mai de multe ori am văzut pre arabianii în pustie, înprejurul focului șezînd și ascultînd povestirile acestea cu așa rîvnă, încît ei își uitau cu totul de

ostenelile și de necazurile lor, cari cu puțin mai 'nainte îi îngreuiau“.

Unul din cei învățați au ispitit să afle, dar n'au putut afla cine au izvodit istorisirile aceste. Unul a zis că au scris-o un arabian din Siria, pentru Europeanii ce vor să învețe limba lor. Alții au zis că s'au scris de mai mulți din vreme în vreme. Alții au socotit că s'au tălmăcit după limba indiană sau cea veche persiană, și s'a mai sportit de către arabiani.

Mitologia duhurilor, este temeiul fabulelor acestora, și sistema teologiei brahmanicești; după aceasta s'au luat mahomedanii cu aceste povestiri; că întru aceasta se cuprind un soi mai de jos decît dumnezeii elinești, și au un soi de măiestre cari le chiamă întru ajutor asupra duhurilor celor rele. Așa se deosebește și mitologia Elinilor, a căreia fabule sînt pentru oameni, iar cele arabicești pentru prunci:

Lumea e bătrînă, veche
Și tot ca la prunci fi plac,
Poveștile la ureche
Ca, cînd pui la rană leac.

Avînd cetitorul gust la aceasta, și își va pune la inimă pildele virtuții și a prihanilor ce se află în fabulele aceste, pot să-și scoată un folos mai bun, decît din cetirea altor po-

vești, cari aduc mai multe pricini a strica decât a îndrepta năravurile.

Puține cărți se află în lumea scrisorilor, care s'ar afla mai vechi sau mai lățite decât aceasta: *O mie și una de nopți*. Or'cine cum a socotit, cum că de unde și-au luat izvodul, dar s'au aflat cumcă se trag din cele ce s'au pomenit mai vrednice izvoade ale literaturii asiaticesti, că s'au lățit în țara turcească, în Arabia, în Persida, în Hindostan, și în Hina, până în mijlocul nemărgenitei pustiei Africe, în cari locuri era mai atîta de cunoscută ca și însuși Coranul, adică cartea legii lor.

Tot omul este iubitor și are lipsă de a-și schimba lucrurile cele vechi cu altele noi cum se cîntă cîntecul:

Firea omului îngheață
La lucrul adevărat,
Iar la minciuni cu viață
De foc s'au înflăcărat.

Așa grăiește înțeleptul La Fontaine: însă de sînt aceste minciuni vătămătoare, ci fabule folositoare. Un alt înțelept a zis așa: „Cu adevărat că cele ce se povestesc pentru zîne, măiastre și alte minunate năzdrăvăanii sînt deșarte; însă rîvna le iartă toate; că eu în tot anul procitesc povestirile răsăritenilor, și totdeauna cu aceeași poftă și îndestulare. Cu adevărat că răsăritul este leagănul fabulelor

și izvorul povestirilor, cari au umplut lumea. Noroadele acestea purtate de cereasca linie, și învăluite de stăpînire, nu s'au rîdicat la speculația filozofiei, și s'au atins numai de mugurul științelor. /Dar au îmbrăcat învățătura năravurilor bune tot în asemănări, în pilde, și în fabule poftitoare alcătuite, cari toate cu poftă le-au primit celelalte noroadе. Minunată rodire și folositoriu lucru al acelui chip. Dar nu că ar fi atîta gust și duh în mitologia arabicească, cît cea grecească; că fabulele grecilor sînt pentru oameni, iar ale arabilor pentru prunci; dar au nu sîntem și noi toți ca pruncii cînd spunem povești? Și pentru că cetitorii acestora ne arată caracterul și năravurile Arabilor cari au stăpînit atîta vreme la răsărit. Se cunoaște de acolo inima lor cea înalt îndrăzneată, ce le-au fost totdeauna virtutea iubirii, dintre care duhul poeților lor cel înalt se cunoaște: că cele mai frumoase trăsuri ale noastre, ale chipului acestuia, tot delă ei ne vin, care nu putem tăgădui; că se văd versurile lor ce gust au, cum s'au alcătuit aicea în tălmăcirea istoriilor acestora în limba românească.

Și ce este mai vrednic de însemnare la neamul acesta, că la dînșii despotismul nici nu strică inima, nici duhul nu lău'nnădușit. Nici odinioară n'au fost despoți mai strașnici și mai înfricoșați ca vestitul Harun, care

nume în toată clipeala se pomenește în povestirile lor, și stăpînirea lui a fost pe vremea cea mai strălucită a Califilor și a puterniciei Arabilor.

De mirare este la năravurile și socotelile lor la un norod așa cu duh și inimos, unde le-au intrat de-o parte obiceiul de a vinde și a cumpăra robi, și de alta sila; care socoteală la așa un împărat mare de a nu socoti viața omului într'o nimica; și apoi tot într'însul a se afla lesnirea de a-l întoarce, încît n'are preț mai mare una decît alta supuind robia politicească; aceasta se pomenește pretutindenea în istoriile lor, al căroro temeiu mai totdeauna e spre grabnica trecere dela căderea nenorocirii în vîrfurile norocului, și din beția bucuriei la jalea cea de prisos. Poate că n'au avut alt gînd decît să ne învețe pre noi, în ce măsură sîntem supuși noi, la veșnica hotărîre ce este scrisă pe tabla luminii.

Drept aceea de vreme ce pildele toate sînt spre învățătura năravurilor bune alcătuite cum sînt fabulele înțeleptului Esop, întru care nu se caută aceia că ar fi grăit dobitoacele, și hearele, păsările, și altele, ci talmăcirea lor aduce folosul învățaturii. Întru acest chip și din povestile aceste se poate prin tîlc a lua folos în ce chip să se păzească

omul de primejdii, și de urmările ce aduc omului osînda.

Această carte se numește în limba arabi-cească, după cea persană, așa: „*Alef leilet veleilet*“, adică „*O mie și una de nopți*“. În limba persască s'a numit dintîi așa: „*Hesar afsaneh*“ și în cea arabicească: „*Alef hira-fet*“: ce se zice: „*O mie și una de povești*“. Această carte la Greci s'a numit: „*Halima*“.

Înțeleptul așa spune
Cu a sa înțelepciune
În puterea pildelor:
Cum că toată vremea are
Vremea sa la or'ce stare.
Și toate-s la vremea lor.

Vreme a ride-i odată,
Iar a plînge altă dată,
Nu încape rîs cu plîns.
Nici focul nu-și află locul—
Cu apa ce stinge focul—
Apa-i fiartă, focul stins.

Vremea e de rugăciune,
Vremea istorii a spune,
Vreme este și de joc.
Că slava lumii se trece
Aci caldă și-aci rece,
Vara-i umbră, iarna foc.

Firea nu va să se mire
De această tălmăcire
A vechilor istorii.
Ce sînt adînc izvodite
De arabi alcătuite
Spuind de vrăjitorii.

Că de spun de niște zine
De vrăjitorii păgîne,
Grăiește și biblia :
Cum că foarte multe rele
Făcea păgîinii cu ele
A sminti sfințenia.

Ci firele credincioase
Toate cele mincinoase
În cuget le-au urgisit,
Că dreptii și credincioșii
Urgisind pe mincinoșii
Nimic nu s'a planisit.

Cu această rînduială
Dacă-i lumea migăială,
Vrînd și eu să migăiesc :
Ori cu cîte ostenele
Eu nu mi-am smintit cu ele
Nici un ceas bisericesc.

Nici voiu să se planisească
Sau cetînd să se smintească
Dintr'acestea niminea,
Ci pentru o desfătare
La vremea sa fiteșcare
Va urma asemenea.

Ca alegînd cele bune
Cu bună înțelepciune
Ca din niște pilde rari.
Poftesc să nu se smintească
Ci mult să se folosească
Creștinii cu mici cu mari.

IOAN BARAC

*Translator Magistratual, tăl-
măcitorul acestei cărți.*

O mie și una de nopți

Povestiri arabe

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O MIE ȘI UNA DE NOPTI.

POVESTIRI ARABE.

În cărțile care povestesc despre Sasani, adecă despre bătrînii Crai de demult, ai Persiei, cari și-au fost întins stăpînirea peste India cu toate insulele, mari și mici, ce se țin de dînsa, ba încă și mai departe, până dincolo de Gange, în hotarele Chinei, se spune cum că odinioară viețuia unul din Craii acestui neam puternic, crai, care a și fost cel mai vrednic împărat din vremile sale. Atîta de iubit se făcuse acesta de către supușii săi, pe cît de înfricoșat părea vecinilor lui. Căci departe se dusesse vestea vitejiei sale, și a vredniciei oștilor sale celor atît de războinice și de bine întocmite. Craiul avea doi feciori. Pe cel mai mare îl chema Șahriar, ceea ce, în limba persană, se tălmăcește prin: „Prietenul Cetății.“ El era și moștenitorul tătîne-său, și era împodobit cu toate darurile virtuților

sale. Cel mai tânăr se numea Șahzanam, adică „Împăratul Femeilor“ și sămănă în vrednicie frăține-său.

După o îndelungată și plină de laude domnie, Craiul cel bătrîn muri, și Șahriar îi luă locul în scaun. Șahzanam, care după legile împărăției rămăsese să viețuiască întocmai ca orșicare din supușii ceilalți, nu pizmuia norocirea fratelui-său celui mai mare, ci, din potrivă, căuta să-și atragă privirea lui asupra-și. Lucrul nu fu greu, căci Șahriar, pe lângă iubirea lui de frate, se bucura și de dragostea ce Șahzanam credea că i-o poartă. Și, din simțirea dragostei lui frățesti și-a împărțit împărăția cu dînsul, dîndu-i Tartaria cea mare. Mezinul s'a dus cu grabă acolo, ca să o stăpînească, și și-a așezat curtea în Samarcand Al-Ajaim, cetatea cea mai de căpetenie a țării aceștia.

Trecură zece ani de cînd se despărțiră cei doi Crai unul de altul, și Șahriar, care dorea să-și vadă fratele, a trimis un sfetnic la dînsul, ca să-l poftască să vie. Și'ntr'un ales alaiu a trimis chiar pe Vizirul lui cel mare, ce-i purta pecetea împărăției.

Cînd Vizirul ajunsese aproape de Samarcand, Șahzanam, care fusese înștiințat, i-a ieșit întru întîmpinare cu cei mai chipeși oștași ai lui, cari, întru cinstea înaltului oaspe, erau împodobiți cu hainele cele mai de preț ale lor. Craiul Tartariei a întrebat îndată pe Vizir despre sănătatea frăține-său, și acesta răspunzîndu-i i-a descoperit și pricina pentru care fusese trimes. Sahzanam, umplîndu-se de bucurie, i-a răspuns: "Înțeleptule oaspe! Sultanul, frate-meu, îmi face prea multă cinste dacă mă pofteste să mă vază; eu de mult am dorit această. Anii carii n'au înăbușit dragostea lui nici pe-a mea n'au slăbit-o. Împărăția mea e în pace; și-mi trebuie numai zece zile ca să mă pregătesc, să călătoresc cu tine. De aceea nu e de trebuință ca, pentru o așa scurtă vreme, să te ostenești până în cetate. Ci te rog să rămîi în locul acesta și aici să-ți întinzi cortul. Eu voi porunci numai decît să-ți aducă cele trebuincioase pentru adăpostire, și merinde atît de îndestulătoare că vor prisosi și ție și credincioșilor cu cari ai venit".

Toate s'au făcut cu grabă, căci de abea

plecase Craiul în Samarcand, și vizirului i se aduse mulțime de merinde, de tot felul, pe lângă alte daruri scumpe.

Într'această vreme Șahzanam se pregătea de călătorie; a pus treburile în orînduiala lor, a ales un sfetnic în a cărui înțelepciune și vrednicie putea să-și puie nădejdea să-l înlocuiască în cîrmuirea împărăției până la întoarcerea sa acasă și, după zece zile fiind gata de plecare, și-a luat ziua bună dela soția sa și a ieșit din cetate.

Pe urmă și-a întins cortul împărătesc lângă acel al vizirului, și a petrecut cu acesta până la miezul nopții.

Iată însă că la miezul nopții l-a lovit dorul să-și mai îmbrățișeze odată pe prea iubita lui soție. Și s'a întors singur, acasă, la palatul său, și s'a dus dea-dreptul spre încăperile femeii sale. Aceasta, nebănuind că ar putea fi prinsă, își luase lângă ea, în pat, pe cel mai de jos rob al casei. S'amîndoi erau adînciți în mrejele celui dintăi somn.

Craiul a intrat fără sgomot, vrînd să facă o mulțumire neașteptată soției sale. Dar cît de mare îi fu spaima, cînd, la lumina lumî-

nărilor, — ce ardeau veșnic în palat — văzù pe un bărbat în brațele ei. Craiul a sta câteva clipe neclintit, locului, neștiind dacă trebuia să-și crează ochilor, ori ba. Dar după ce nu s'a mai putut îndoi, și-a zis în sine: „Ce poate fi mai târziu, dacă, abia ieșit din palaturile mele și aflîndu-mă încă supt zidurile Samar-candului, femeia aceasta a cutezat astfel a-mi păta cinstea! Dar, necredincioasă! păcatul tău nu va rămîne nepedepsit. Ca stăpîn ce sînt, voi pedepsi prihanele săvîrșite în locurile stăpînirii mele; ca bărbat înșelat, te voi da jertfă dreptei răsplătiri ce mi se cuvine“. Și, înfuriat, și-a scos sabia, s'a apropiat de pat, și 'n scurt, dintr'o lovitură, a dat pe vinovați morții în chiar somnul lor. Apoi i-a aruncat pe fereastră în groapa ce înconjura palatul.

După aceea a ieșit din cetate, tot în taina în care intrase, și s'a dus în cortul său. Îndată ce a sosit acolo, a poruncit oamenilor săi să strîngă toate și să se pregătească de plecare. Și nimănui n'a spus un cuvînt din cele ce se întîmplase. Până în ziuă, s'au făcut toate în grabă, și alaiul a purces la drum, în răsunetul de voioșie al muzicilor; și toți erau cu voie

bună, fără cît de Craiul care era muncit de gîndul necredinței soției sale, gînd care, toată călătoria aceasta, nu l-a părăsit.

Sosind aproape de cetatea de căpetenie a Indiei, a văzut pe frățîne-său, sultanul Șahriar, ieșindu-i spre întîmpinare cu tot cuprinsul curții sale. Și mare bucurie au avut amîndoi cînd s'au văzut la olaltă! Ca să se îmbrățișeze s'au pogorît de pe cai, și după ce și-au arătat mii de semne de dragoste, au încălecat iarăși, și în strigătele de mulțumire a mulțimii de oameni ce-i înconjura, au intrat în cetate. Și Șahriar a găzduit pe fratele său într'un palat anume pregătit pentru dînsul. Și palatul acesta, de zile mari, era în fața celui al său. Și dela unul la altul treceai printr'o grădină.

Șahriar a lăsat pe frate-său, craiul Tartariei, și i-a dat răgaz să se înbăieze și să-și schimbe straiiele; iar, îndată ce a aflat că aceste lucruri au fost îndeplinite, a venit iarăși lîngă el. Apoi se așezară pe un divan, și au grăit amîndoi despre toate cele ce puteau grăi doi frați dintr'un sînge, legați de dragoste frățească, și despărțiți unul de altul de atîta amar de vreme.

Sosind ceasul cinei, au ospătat la olaltă, și după ce mîncară, voroviră iarăși pînă cînd Șahriar băgă de seamă că e tîrziu din noapte, și se trase la el acasă, lăsînd pe frățîne-său să se odihnească.

Nefericitul Șahzanam se culcâ; dar cu toate că sultanul, frate-său, îi dăduse prilej să se scuture de gînduri, tot întru ele s'a deșteptat. În loc de odihnă, numai cele întîmplate, necredința soției sale, îi sta dinaintea ochilor, așa de vie, că nu se putea stîmpăra. Și, neputînd adormi, s'a sculat iarăși, luptîndu-se cu chinul gîndurilor sale, și pe față i se așternu așa semne de mîhnire că fratele său băgă de seamă:

„Ce supărare are oare craiul Tartariei?” își zise sultanul Șahriar. „Cine să fi pricinuit întristarea ce o văz la prea iubitul meu frate? Ori doară se poată jelui de primirea cum l-am primit? Nu; căci eu cu mare dragoste l-am întîmpinat, ca pe un frate dorit ce-mi este, și în aceasta nu-mi poate găsi pricină. Dar poate că depărtarea de împărăția și soția lui îl mîhnește. De cumva a fi aceasta, să mă grăbesc a-i da darurile ce i le-am ho-

tărit, ca să se poată întoarce la Samarcand, acasă“.

A doua zi dimineată, i-a și trimes o parte din darurile sale, ce erau alese din lucrurile cele mai rari, mai scumpe și mai minunate din câte se aflau în India. Pre lângă acestea, nu trecea zi să nu-l mîngîie cu fel și chipuri de desfătări. Dar nici cele mai vesele prăznuiri nu-i puteau întoarce lui Șahzanam bucuria lui; ei tot mai mult, din zi în zi, se închidea în sine.

Într'una din zile, Șahriar porunci să se facă o vînătoare, într'un loc care era departe cale de două zile de cetate, și'n care se aflau o mulțime de cerbi. Șahzanam căută să rămîie acasă, zicînd că starea sănătății lui nu-i îngăduia să meargă și dînsul la vînat. Frățîne-său n'a vrut să-i facă silă, și l-a lăsat în voia lui, și el s'a dus cu toată curtea lui. După ce au plecat cu toții, Șahzanam s'a închis în odaia lui și s'a pus la fereastră ce da în grădină. Frumusețea locului și cîntecul cel fermecător al păsărilor, ce sburau acolo, l-ar fi desfătat dacă ar fi fost în simțirile lui; însă, chinuit de amintirea necre-

dincioasei lui soții, nici căta spre ele, și-și întorcea privirile jeluitoare către cer.

Dar, cu toate că-l muceau astfel durerile, un lucru totuși îi deșteptă luarea de seamă.

O ușă tainică, din palatul fratelui său, se deschise fără de veste, și pe ea ieșiră douăzeci de femei, în mijlocul cărora era Sultana, deosebindu-se din toate prin felul cum știa să-și poarte frumusețea trupului. Împărăteasa socotind că și Șahzanam se va fi dus la vînat cu Sultanul, soțul ei, nu se sfi și se pogorî până supt fereastra palatului său; iar el, ca să poată priveghea mai bine, s'a tras la o parte ca să fie mai ascuns, și a văzut, cum cele douăzeci de femei, ce întovărășeau pe Sultana, și-au luat vălurile de pe obraz, și și-au desbrăcat hainele lungi ce le purtau pe de-asupra. Atunci s'a minunat deslușind că, din grămada lor, zece erau flăcăi negri, și că fiecare și-a luat cu el pe iubita lui. Iar Sultana, bătînd din palme, a început a striga: „Masud! Masud! “Și îndată s'a pogorît dintr'un copac un negru, și, înflăcărat, fugi spre ea.

Rușinea nu îngăduie a se povesti tot ce

făceau femeile acelea cu negrii lor; destul că, Şahzanam, şi-a putut da seama că fratele său nu era mai puțin vrednic de milă decât el. Orgiile femeilor acelora și murdara lor petrecere a ținut până la miezul nopții. Atunci s'au scăldat cu toții într'o baie mare, foarte frumoasă, ce era ridicată spre podoaba grădinii, apoi, îmbrățișându-se, au intrat iarăși pe ușa cea ascunsă a palatului sultanului; iar Masud, care intrase peste zidul grădinii, l-a sărit iarăși înapoi.

Petrecându-se toate aceste supt ochii lui, Şahzanam i-a dat acestuia pricină să cugete la multe lucruri. „Eu n'aveam drept, își zicea el, să-mi plîng singur nefericirea mea. Aceasta pe semne e neașteptata nenorocire a tuturor bărbaților, dacă nici Sultanul, fratele meu, nebiruitul stăpînitor al atîtor împărății, și cel mai mare împărat din lume, n'a putut-o ocoli. Nebun ce sînt dar a mă usca de supărare! Dacă nenorocirea aceasta e de obște, nu-mi voi mai strica eu odihna vieții cu atîtea gînduri și amintiri.“

Din ceasul acela a încetat a mai fi supărat, și fiindcă nu cinase până ce nu se sfîrșise

priveștiștea petrecută supt fereastra lui, a poruncit de i-a adus la masă, bucatele, și a ospătat cu poftă și cu mai multă voie bună, cum nu ospătase decînd plecase din Samarcand; și a ascultat cu bucurie cîntecele cu care o muzică ascunsă îl desfăta.

În zilele următoare fù mai vesel, și aflînd de venirea Sultanului l-a întîmpinat cu o căutătură mai voioasă, binecuvîntîndu-i întoarcerea. Șahriar n'a băgat de seamă atît de repede la schimbarea aceasta; ci socoti numai a se jelui că nu-l întovărășise și el la vînătoare; și, nedîndu-i vreme să-i răspundă, îi spuse că ucisese o mulțime de cerbi și alte sălbăticiuni, povestindu-i toată petrecerea lor. Iar după aceasta, Șahzanam, pe care nu-l mai întuneca scîrba, glumì și el.

Sultanul, care credea că o să-l găsească tot în apele în care-l lăsase, s'a bucurat văzîndu-l așa vesel. Și i-a zis: — „Frate, aduc laudă cerului, pentru norocita schimbare ce vād în tine că s'a făcut de cînd am plecat eu de acasă. De aceasta mă bucur foarte mult; dar am să-ți fac o rugăciune, și te jur să mă ascuți“. — „Cum nu te-aș asculta, răs-

punse Şahzanam; grăeşte, că n'am astîmpăr pân' nu te-oiu auzi, să văd ce vroieşti! — „De cînd eşti în mijlocul curţii mele, a zis Şahriar, te-am văzut tot mîhnit şi supărat, şi 'n zadar m'am muncit să te scot din mîhnirea aceasta; şi credeam că scîrba ţi-se trage din depărtarea de casa şi împărăţia ta, ca şi dorul de crăiasa ta din Samarcand, pe care ţi-ai ales-o de soţie pentru frumuseţile şi darurile ei fireşti. Nu ştiu: greşit-am, au ba; dar îţi mărturisesc că pentru aceea nu te-am silit a-mi spune, ca prin aceasta să nu-ţi pricinuiască şi mai mult rău. Iar acum, de vreme ce la venirea mea te găsesc cu voia cea bună, şi scăpat din ceaţa cea întunecoasă a firii, te rog să-mi spui ce pricină de supărare ai avut? Şi de ce acum nu mai eşti așa de mîhnit?”

La cuvintele aceste, Şahzanam a stat multă vreme tăcut, ca şi cînd vroia să-şi ia seama ce avea de răspuns. În urmă a zis așa: — „Tu eşti sultanul meu, şi domnul meu, ci mă rog să-mi îngădui să nu-ţi spun aceasta“. — „Ba frate-meu, a zis Sultanul, caută de-mi spune, şi stăruieşte să nu-mi ascunzi nimic“. Şahzanam, n'a mai putut trăgăna vorba: — „Frate, de

vreme ce îmi poruncești, caută să-ți povestesc totul“.

Așa îi istorisî toată necredința soției sale din Samarcand, și, sfîrșindu-și povestirea i-a mai zis: — „Acum poți vedea temeiul supărării mele; judecă dar singur de n'am avut dreptul să fiu mîhnit. — „Frate, zise Șahriar, ce lucru înfricoșat mi-ai povestit tu! și cu ee neastîmpăr te-am ascultat până la sfîrșit! Eu te laud că ai pedepsit pe necredincioasa care ți-a pîngărit patul. Nimeni nu te poate învinovăți pentru fapta ce ai săvîrșit, căci dreptatea a fost cu tine; și-ți spun adevărul că, în locu-ți, eu aș fi avut și mai puțină răbdare: eu nu m'aș fi îndestulat cu viața uneia, ci o mie aș fi jertfit mîniei mele. Acum nu mă mai mir de scîrba ce te cotropise, căci pricina ți-a fost mare. Dar ce în-tîmplare! Eu cred că nici un bărbat n'a pătimit ce-ai pătimit tu! Dar, mulțumită Domnului, că ți s'a scoborît în suflet mîngîierea, de care însă tot mă îndoiesc că ți-e cu te-meu; de aceia, rogu-te, dăruește-mi și taina care ți-a topit supărarea“.

Șahzanam s'a înpotrivit din toate puterile

lui să-i împărtășească cele ce știa, însă la urmă a trebuit să-l asculte și i-a grăit așa — „De vreme ce mă silești,— fie; însă mă tem că cele ce ți-oiu spune îți va pricinui mai multă căință și supărare decît am avut eu; așa, singur să-ți bănuiești că-mi smulgi o taină pe care eu aș fi voit să rămîie în veci ascunsă, ca 'ntr'un mormînt“. — „Cele ce-mi spui tu, mă face și mai dornic a afla, zise Șahriar, deci nu întîrzia să-mi descoperi taina aceasta, ori care ar fi ea“.

Șahzanam nu cuteză a se mai împotrivi, și povestì tot ce văzuse: mincinoasa îmbrăcăminte a negrilor, desfrînarea Sultanei și a femeilor sale; destăinuind și pe cel ce se numea Masud. Apoi adăogă: „După ce am fost martor la toate faptele rușinoase pe cari le văzusem, am socotit că toate femeile sînt la fel, după firea lor, și că ele nu se pot înfrîna. Așa dară, dacă rostul lucrurilor e așa, nebun ar fi bărbatul care și-ar strica odihna vieții pentru necredința femeii; de aici am tras că, nefiind nici eu scutit de ce pătesc toți ceilalți, n'am ce să fac alta decît să mă mîngîiu. Numai așa am scăpat de gînduri și,

dacă vrei să mă asculți, ia-ți pildă dela mine, și fă la fel“.

Cu toată înțelepciunea sfatului, Sultanul nu vroî să se plece lui, și, mai mult s'a înfuriat: „Ce,“ a început să strige, „Sultana Indiei să fie în stare să facă așa nelegiuiri? Ba, frate-meu! Nu voi crede până nu voi vedea cu ochii mei. Poate că te-au înșelat vederile; acesta e o faptă prea mare, și trebuie să mă încredințez. — „Frate, răspunse Șahzanam, dacă voiești să vezi cu ochii, nu-i lucru mare; n'ai decît să mai faci o vînătoare, să ieșim împreună, cu toată curtea și cu toți oamenii mei, să rămînem afară, în corturi peste noapte, și noi amîndoi să ne întoarcem aici, în taină, să nu ne știe nimeni; și dimineța vei vedea a ceea ce-am văzut și eu“.

Sultanul s'a învoit, a poruncit să se facă o vînătoare nouă, și'n ziua aceea s'au și întins corturile.

A doua zi, dimineța, au ieșit amîndoi împărații cu toată curtea și bărbații lor, și, până'n seară, s'au așezat în lagăr. Deci Șahriar a chemat pe vizirul lui cel mare și, fără a-i descoperi ceva, i-a poruncit să poarte

de grijă la toate cele, și să nu îngăduie nimănui să iasă afară de acolo. După ce porunci acestea, încălecară îndată, și s'au dus amîndoi călări în cetate, de-au intrat, pe ascuns, în palatul lui Șahzanam, și culcîndu-se au dormit până dimineața. Sculîndu-se apoi, s'au așezat la fereastra de unde Șahzanam văzuse priveliștea urgiei cu Negri aceia.

Își desfătară privirile în zorii dimineții până'n răsăritul soarelui, și, apoi, cătînd în grădină, văzură ușa cea ascunsă deschizîndu-se; iar în urmă pe Sultana ieșind cu femeile sale, și cei zece negri îmbrăcați în straie noi, și strigînd: „Masud! Masud!“ Iar Sultanul, văzînd mai mult decît avea trebuință, s'a încredințat, și-a strigat: „Doamne! ce necinste și blestemăție! Cum poate oare soția unui împărat ca mine să se facă atît de ticăloasă, de necinstită și desfrînată? Care împărat oare se mai poate lăuda că-i norocit și fericit? Ah! frate!“ zicînd acestea, l-a îmbrățișat și i-a zis: „Să mergem amîndoi în lume, sau să ne lepădăm de lume, dacă a fugit credința dintr'însa; că cine de-o parte te lingușește, de alta te vinde. Să ne pă-

răsim înpărățiile ce avem, și toate strălucirile lor, să ne ducem în țări străine, să ne trecem acolo întunericul vieții noastre, și acolo să ne ascundem nenorocirea noastră“.

Șahzanam n'a dat pas hotărîrii aceștia, văzîndu-i iuțea la pornirii, însă nici nu îndrăsnî a i-se împotrivi, ei, zise: „Frate! eu n'am altă voie decît voia ta, și sînt gata a merge cu tine unde vei pofti. Însă făgăduiește-mi că ne-om întoarce înapoi, îndată ce vom găsi pe cineva mai nefericit decît noi. „Îți făgăduiesc, i-a răspuns Sultanul, dar mă tem că nu voi găsi. „Eu nu gîndesc ca tine, zise Șahzanam, și poate chiar că nu voi avea trebuință să mergem prea departe pentru a da peste lucrul acesta!“.

După ce vorbiră aceasta, ieșiră în taină afară din palat și din cetate, și apucară pe alt drum decît pe cel pe care venise. Au umblat toată ziua, iar seara au poposit supt un copac. Dimineața s'au sculat și au purces mai departe, până ce au sosit într'o dumbravă frumoasă alcătuită din copaci, înalți și deși, pe țarmurile mării. Și iarăși s'au așezat jos

să se odihnească. Și nu puteau vorbi alta decît despre necredința soțiilor lor.

Mult au șezut astfel, cînd iată că auziră deodată un vuiet înfricoșat, și un vaier groaznic. Și i-a cuprins spaima. Iar marea s'a deschis, și din adîncul ei se înalță, până la nori, ca un stîlp gros de fum negru. Aceasta le mări frica, și s'au suit în copac, unde socoteau că vor putea sta ascunși. Privind într'acolo, unde văzuse stîlpul cel negru desfăcînd apele, băgară de seamă că dînsul pornise spre țarmuri. Dar nu puteau pricepe ce era aceasta; iar în urmă văzù un lucru și mai înfricoșător.

Stîlpul acela se prefăcù într'unul din duhurile cele rele, vrăjmașe oamenilor. Duhul era negru și sălbatec; mare cît un uriaș, și pe cap purta o ladă mare de sticlă, ferecată grozav cu patru lacăte de oțel. Duhul intră ou povara aceea în duminică și se așeză jos, cupt copacul în care se suiseră ei să scape de primejdia de care se credeau pierduți.

Duhul stătù lîngă lada lui, și luînd cheile dela brîu, o deschise, și scoase dintr'însa o femeie frumoasă și acoperită de podoabe.

Vrășmașul o așeză lângă dînsul și, căutînd la ea cu dragoste, îi zise: „Măndro, tu, mai presus de toate femeile, tu, care pentru frumusețile tale te-am iubit și te-am răpit în ziua nunții, și de-atunci ne'ncetat te iubesc, îngăduie-mi să mă odihnesc puțin în poala ta, că mă doboară somnul și mi-am ales locul acesta de odihnă.“ Și, puindu-și capul în poala ei și întinzîndu-și picioarele lui cele lungi cari ajungeau până lângă malul mării, îndată adormi, și și 'ncepù a horăi așa că răsunau țărmurile.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Atunci femeia, căutînd, din întîmplare, cu ochii în sus și zărind pe împărați, le făcù semn cu mîna să se scoboare jos. Nu puțin se înspăimîntară dînșii văzîndu-se descoperiți, și făcură și ei semn cu mîna, femeii, să-i lase în pace. Însă ea puse jos, din poala sa, capul cel mare al duhului, și, sculîndu-se, le șopti: „Dați-vă, jos, la mine!“ În zădar îi spuseră dînșii că le e frică de uriaș, căci dînsa le vorbi așa: „Grăbiți-vă și vă scoboriți; că de nu mă veți asculta, l'oiu scula, și vă va omorî.

De frică, au fost siliți să se dea jos; dar

cu mare pază, ca să nu se deștepte duhul. Iar dînsa, luîndu-i de mîină, s'au mai depărtat cu dînșii, gudurîndu-se pe lîngă ei cu dragoste învierșunată. Ei, lepădîndu-se, dînsa a început îndată să se laude că le va face rău.

După ce i-au împlinit pofta, dînsa, văzînd la fiecare din ei cîte un inel în deget, li le-a cerut. Și, cînd le-a căpătat, a scos o cutie din lada cu sculele ei, și dintr'însa un găitan pe care erau înșirate alte multe inele de tot felul. Arătîndu-le celor doi împărați le zise: „Știți voi ce sînt inelele aceste? ele-s de la toți bărbații cărora le-am dăruit mila și bună-tatea mea; sînt nouăzeci și opt; și le păstrez ca să-mi aduc aminte de cei ce mi le-au dat. Din pricina aceasta, am poftit și îmbrățișările voastre, ca să-mi împlinesc suta. Așa dar până astăzi am avut, dimpreună cu voi, o sută de ibovnici. Și asta tocmai pentru că duhul păgîn, care-l vedeți că mă păzește atît de strașnic, mă ține veșnic lîngă dînsul. Poate să mă închidă el în lada aceasta de sticlă cît m'ar închide, că de m'ar ține și'n fundul mării, tot i-oi dà de rușine paza. Așa dar luați aminte că atunci cînd îi abate unei femei lucrul acesta,

nici bărbatul, nici ibovnicul n'o poate împiedica să-și împlinească vrerea. Bărbații ar face mai bine să nu ne facă silă cu temerea lor: că prin aceasta mai repede ne-ar aduce la calea cea dreaptă“.

Și, sfârșind de spus acestea, femeiea înșirâ pe găitan și celelalte două inele. Apoi se așază iarăși la locul ei, și luă capul duhului în poala ei, fără ca dînsul să se trezească; apoi făcù semn împăraților să se depărteze de acolo. Și așa dînșii s'au întors pe unde au fost venit. Și pierzînd din ochi pe femeie și pe duhul cel vrăjmaș, Șahriar zise lui Șahzanam: „Frate, ce gîndești tu despre lucrul acesta, care tocmai nouă ni s'a întînplat? Așa că meșteșugurile femeiești nu se aseamănă unul cu altul?

— „Așa-i, frate-meu, zise, Șahzanam; și tu trebuie să te'nvoiești să crezi că duhul acela e și mai de plîns, și mai nenorocit ca noi. Și fiindcă'am aflat ce căutasem, să ne întoarcem pe la împărățiile noastre“.

Și s'au dus amîndoi, și a treia zi au ajuns, către dimineață, în lagărul lor. Apoi au poruncit supușilor lor, cari i-au primit cu multă

bucurie, să se pregătească de drum, că aveau să se întoarcă în palaturile împărătești.

Cum a sosit acasă, Sultanul a poruncit să lege pe soția sa și au dat-o pe mîna vizirului ca să o facă ștearsă de pe fața pămîntului. Iar acesta, fără a ispitî ce și cum, a îndeplinit cu grabă porunca. Sultanul nu s'a mulțumit însă numai cu aceasta, și a tăiat și pe toate femeile Sultanei. După această strașnică judecată, și, încredințat că nu se găsește nici o femeie cinstită, s'a hotărît să-și ia în fiecare noapte cîte una, iar dimineața să o taie, ca să nu mai aibă vreme să-l înșele.

Întru aceste Șahzanam și-a luat ziua bună, și, încărcat de daruri scumpe, a plecat către casă.

Deci Șahriar poruncî vizirului să-i aducă pe fata unuia dintre boerii împărăției. Vizirul împlinind porunca, Sultanul a dormit o noapte cu dînsa, iar dimineața a dat-o sfetnicului său s'o taie, poruncindu-i din nou, ca în seara viitoare să-i aducă o altă fată, care să-i slujească de femeie.

Cu cît sufletul Vizirului se împotriva faptei acesteia, cu atît oarba lui ascultare îl silea

să se supuie. Și așa, în toate zilele, îi aducea câte o fecioară, pe care Sultanul, făcînd-o nevastă, o omora apoi ca pe celelalte.

Vestea acestei neomenii împrăștiindu-se, toată cetatea fu năpădită de spaimă. În tot cuprinsul ei nu se auzeau de cît țipete și vaiete de jale.

Marele Vizir, care după cum am spus mai sus, era fără voia lui împlinitorul acestei porunci nedrepte, avea două fete. Cea mai mare se numea Șeherasadi, ceea ce pe limba persană însemnează „*frumusețea cetății*“, iar pe cea mai tinăra o chema Dinarsadi, ceea ce înseamnă „*fica banului*“ după numele banului *dinar*. Amîndouă fetele erau vrednice, și mai ales cea mare stăpînea o îndrăsneală mai presus de firea femească, și'n afară de aceasta avea o minte strașnică și de mirare. Așa că, din cele ce citea, tot ținea minte. Plină de înțelepciunea lumii, făcea stihuri mai frumoase decît toți poeții cei mai vestiți din vremile ei. Iar pe deasupra, era dăruită de la atot-puternicul Dumnezeu, cu podoaba celei mai desăvîrșite frumuseți și virtuți.

Vizirul iubea pe această fică a lui din a-

dîncul inimei. Într'una din zile, stînd de vorbă cu dînsa, ea îi grăi: „Taică! am să-ți fac o rugăciune și mă rog ferbinte să-ți pleci urechea la cele ce ți-oiu spune.“ — “Te-oiu asculta fiica mea răspunse vizirul, numai dreaptă și cu cale să fie rugăciunea ta.“ — „Mai dreaptă nu se poate, și dumneata vei judeca de-i temeinică pricina care îmi îndeamnă inima a te ruga. Eu mi-am pus în gînd, tată, să opresc nelegiuirea Sultanului, care s'a pornit să stîrpească familiile cetății acesteia. Voiu să risipesc groaznica frică a atîtor mame, ce port în sîn teama că vor pierde pe fiicile lor într'un chip așa de nefericit.“ La acestea, Vizirul i-a răpuns: „Cugetul tău e de laudă, fata mea. Dar răul, ce te gîndești tu ca să-l vindeci, mi se pare că n'are nici un mijloc de tămăduire. În ce chip socotești tu să aduci la îndeplinire cele ce ți-ai pus în gînd?“ — „Taică, zise, Șeherasadi, fiindcă Sultanul, prin mijlocirea dumitale, își prăznuiește în toate zilele cîte o nuntă, te jur pe dragostea ce-mi porți, să mă învrednicești pe mine de a-i fi soție.“ Vizirul nu putu auzi cuvintele aceste fără să nu se îngrozească. „Doamne! zise dîn-

sul cu glasul schimbat, ți-ai pierdut oare mințile, fiica mea? Cum poci tu să-mi faci o atît de primejdioasă rugăciune? Tu nu știi că Sultanul a jurat să nu doarmă cu o femeie decît o noapte, și a doua zi să-i ridice viața? Nu socotești în ce primejdie te aduce pofta ta?" — „Ba știu, mult iubite tată, a răspuns înțeleapta fată; cunosc toate primejdiile ce mă amenință, și tot nu mă înspăimînt. De voi pieri, de laudă-mi va fi moartea; iar de mi s'a împlini după gîndul meu, atunci voi aduce țării mele un bine nemărginit de mare.“ — „Ba, ba; or'ce mi-ai spune ca să mă îndupleci, răspunse vizirul, eu nu-ți voi îngădui aceasta. Dacă tu nu te temi de moarte, teme-te măcar de durerile de moarte, pe cari mi le-ai pricinui, cînd aș fi silit să-mi înroșesc mîna în sîngele tău! — „Te mai rog odată, iubite tată, fie-ți milă și-mi ascultă ruga!„ Iar la această nouă stăruință a ficei sale, vizirul răspunse. — „Cugetul tău nebun mă aduce la mînie. De ce voiești tu însuși să te pierzi? Cine nu-și socotește mai întăi sfîrșitul lucrului ce vrea să facă, niciodată nu va scăpa la liman. Mă tem că vei păți ca asinul,

care, ajungînd și el într'o stare mai bună, n'a știut cum să-și ție norocirea statornică". — „Ce nenorocire a pătimit asinul acela?“ întrebă Șeherasadi. — „Îți voiu povestî întâmplarea, răspunse vizirul, — ascultă numai:

Asinul, boul și țăranul

(*Fabulă*)

Un negustor bogat, care avea mai multe moșii, și pe ele tot soiul de dobitoace, s'a dus odată cu soția și cu pruncii lui pe una din aceste moșii, să mai caute singur de avutul lui. Negustorul acesta avea darul că înțelegea limba dobitoacelor, însă, de frică să nu-și peardă viața, nu spunea nimănui aceasta, și nimeni nu afla dela el ce vorbeau dobitoacele între ele.

Acù, se întâmplă să se găsească, la una din ieslele grajdului său, un bou și cu un asin, Într'una din zile, șezînd el lîngă ei și privind la jocul copiilor lui, auzi că zice boul către asin: „O! tu, tată al privigherii (în limba arabă cuvîntul *abul-iazan*, — „tatăl privigherii“, — se dă asinului și cocoșului, căci amîndoi, cu glasul lor, strigă ceasurile, și ves-

tesc ziua — de aceea i-a zis lui boul așa,) cît te fericesc eu pe tine, cînd gîndesc la odihna ta, și cît de puțin de lucru ți se dă ție. Un om te slugărește, te grijește, te spală, îți dă orz cernut și apă curată. Și datoria ta cea mai grea e să porți pe negustorul, stăpînul nostru, cînd vrea să meargă undeva, în vreo scurtă călătorie. De n'ar fi și aceasta, ți-ai petrece toată viața în lenevire, fără de nici-o muncă. Iar starea mea, din potrivă, e foarte nenorocită. Că de abia trece miezul nopții, și mă și prinde în jug, la plug, și toată ziua trag ca să ar pămîntul, iar seara nu mai pot de ostenit ce sînt, căci țăranul, ce calcă pe urmele mele, nu înceatează de a mă tot bate, că grumazul mi s'a rănit de jug. Cînd viu în grajd, îmi aruncă niște paie rele, uscate, necurățite de pămînt, cari nu-mi țin saș; iar noaptea zac în gunoiul meu ca vai de lume. Așa, vezi bine, că am pentru ce te rîvni și pizmui.“

Asinul, ascultînd tot ce-i spusese boul, răspunse: „Tu îți dai seama de nedreptatea ce ți se face, dar ești prost; căci lași să te poarte toți cum le este voia, și nu știi cum să

te împotrivești după făptura și mijloacele ce ți le-a dat Dumnezeu. Și ce folos ai, dacă le rabzi pe toate? Tu îți jertfești odihna pentru folosul celor ce nu știu să-ți dea 'n schimb nici o mulțumire. Însă nu te-ar purta așa, dacă ai avea atîta îndrăzneală cîtă putere ai. Cînd te leagă la iesle pentru ce te lași? Pentru ce nu dai cu coarnea și cu picioarele? Pentru ce nu-i înfricoșezi cu răgetul tău? Ce folos că firea ți-a dat atîtea daruri, dacă tu nu te slujești de ele? Dacă îți aruncă paie rele, nu le mînca. Și, de-mi vei asculta sfatul, ți se va schimba traiul“.

Boul luă aminte toate cuvintele asinului, și, îndatorat, pentru învățătura ce i-o dăduse, i-a zis: „Scumpe tată al privigherii, nu voiu întîrzia să urmez cele ce mi-ai grăit mie!“ Iar negustorul nici un cuvînt nu pierdù din cele vorbite.

A doua zi, dimineața, veni țăranul, puse bouului jugul, îl prinse la plug, și ară cu el toată ziua, după obicei. Dar aducîndu-și aminte de sfaturile asinului, bouul se împotrivi, și seara, cînd țăranul vrù să-l lege la iesle, a început a svîrli cu picioarele și a

înpunge cu coarnele, după cum fusese învățat.

În dimineața următoare, când țăranul veni să prinză pe bou iar la plug, găsi paiete așa cum le lăsase seara; iar pe bou zăcînd lungit-pe coaste, și gemînd. Țăranul socoti că dobi, tocul e bolnav, și, de milă, nu-l mai puse la muncă, și se duse de spuse lui stăpîină-său.

Negustorul înțelese că sfatul asinului se prinsese; așa, ca să-l pedepsească, după cum se cuvenea, porunci țăranului să-l puie pe dînsul la plug, în locul bouului, și să-l mîie fără milă. Țăranul, ascultînd porunca, a arat toată ziua cu dînsul; iar bietul asin, pe lîngă bătăile ce le mîncase, nefiind învățat cu robia aceasta, veni seara ostenit și sdruncinat cu totul, și găsi în grajd pe bou odihnit, căci acesta mîncase tot ce i se pusesse dinaintea lui în iesle. Iar acum, bucurîndu-se de odihna lui, mulțumî asinului pentru sfatul ce i-l dase, și-i pofti multă norocire.

Asinul nu răspunse nimic bouului, atîta era de mîhnit pentru cele îndurate, și gîndi în sine: „Iacă, din prostia mea, mi-am cîștigat nenorocirea asta. Trăiam bine, aveam de toate

cele, și eu sînt de vină de ce mi se întîmplă. Și de nu mă voiu gîndi la alt vicleșug ca să scap de pedeapsa asta, o să mă prăpădesc de bună seamă". Cugetînd aceste, atîta îl părăsiră puterile din pricina oboselii, încît căzù mai mort, jos, lîngă iesle".

Ajungînd aici, marele vizir încetă de a mai povesti, și zise către Șeherasadi: „Fiica mea, tu faci întocmai ca asinul acela, că tu singură te bagi, cu nesocotința ta, în primejdie, să te prăpădești. Ascultă-mă, fi liniștită, și rămîi în pace; nu te pripî să-ți cauți moartea". Și fata lui i-a răspuns: „Iubite taică, pilda ce mi-ai povestit nu-i în stare să mă întoarcă dela calea ce mi-am hotărît, eu nu voiu înceta să te rog, pînă cînd nu-mi vei îngădui să fiu Sultanului soție".

Vizirul, văzînd că ea stăruie mereu în cererea ei, i-a răspuns: „De vreme ce tu nu te întorci dela nebuna ta pornire, sînt silit să fac cu tine ceea ce a făcut negustorul, despre care îți povesteam, cu femeia lui. Ascultă:

„Negustorul înțelegînd supărarea asinului, dorî să știe ce s'a mai petrecut în urmă între

dînsul și bou. Așa, după cină, ieși cu soția sa, pe lună, și se duse la dînșii. Și așezîndu-se jos, auzi pe asin vorbind bouului: „Frate, ia spune-mi, ce te gîndești să faci, mîne dimineată, cînd țăranul îți va aduce nutrețul?” Boul răspunse: — „Voiu urma să fac ce m'ai învățat. Voiu svîrlî iarăși, și voiu împunge ca eri și mă voiu preface bolnav de moarte.—„Să nu mai faci asta îi răspunse asinul, că o să te prăpădești; căci acum, cînd mă întorceam acasă, am auzit pe stăpîn spunînd ceva de care m'am înfricoșat grozav“.— „Ce ai auzit? se grăbi să întrebe boul? Nu-mi ascunde nimic, mă rog“.—„Stăpînul zicea:—răspunse asinul, că de vreme ce boul nu mănîncă, nici nu se scoală, dimineată să-l taie: carnea s'o împărțim de pomană, iar pielea să se argăsească. Astea le-am auzit, și n'am putut să nu ți le spun. Ba îți dau și-un sfat nou: cînd îți vor aduce paie, să te scoli și să le mănînci cu poftă. Atunci stăpînul va vedea că te-ai însănătoșit, și nu te va mai tăia. Iar, de nu vei face așa, amar te vei căi“.

Cu vorbele astea, asinul a întors pe bou iarăși la firea lui. Iar boul a scos un răget de necaz.

Negustorul ascultându-i, cu mare luare aminte, cum vorbiră, începù să rîdă cu hohot. Atunci femeia lui, mirîndu-se grozav, îi zise: „Spune-mi, bărbate, pentru ce rîzi așa, ca să pot rîde și eu cu tine“. — „Rugămintea ta nu o pot împlini, îi zise bărbatul; numai atîta îți pot spune, iubita mea soție, cum că rîz de vorbele asinului nostru care grăia acuma către bou; mai mult nu stărui să afli, că e o taină ce nu cutez a ți-o descoperi“. — „Dar cine te oprește să-mi spui și mie?“ adăogă femeia. La care bărbatul îi desluși: — „De ți-aș spune, mi-aș putea pierde viața“. Femeia se îndărătnici: „Tu pe mine mă ai mai scump pe lume, zise ea, și tocmai de mine te ascunzi. Dar să știi că, de nu-mi vei spune ce a grăit asinul către bou, mă jur, cu mine să nu trăiești mai mult?“

Spunînd aceste vorbe, femeia s'a dus într'un ungher, în care-a plîns, necurmat, toată noaptea. Bărbatul dormi singur. Iar dimineața auzind-o tot văitîndu-se, îi zise: „De ce ești nebună și te sbuciumi pentru un lucru de nimic, care pentru tine n'are nici o însemnătate, iar pentru mine are una mare, de vreme

ce-l tăinuesc. Eu te rog, nevastă, nu te mai gândi la el“. — „Ba“ răspunse femeia. — „Dar nu înțelegi, muere, ce-ți spun, cum că, cu tot dinadinsul e vorba de pierderea vieții mele de-ți voi spune?“ — „Fie măcar ce va fi, eu tot nu m'oiu lasa!“ răspunse ea.

Atunci bărbatul îi vorbi răspicat: „Văz bine că nu-i nici un mijloc să te aduc la calea cea dreaptă; cu îndărătnicia ta vrei să-ți pui capul jos; cheamă-ți pruncii, să te mai vază odată înaintea morții“.

Așa chemă înainte-i pe copii, și trimise vorbă și părinților ei să vie. După ce se adunară cu toții, și înțeleseră pricina, toți încercară s'o 'ntoarcă din pornirea ei. Dar ea nu voi să știe, și zise că mai bucuroasă vrea să moară, decît să rămîie pe a bărbatului ei. Nici părinții, nici bărbatul n'au scos-o cu ea la nici un capăt, iar la urmă pruncii au început să plîngă cu amar. Iar bărbatul sta afară, în pragul ușii și gîndea, că, decît ar jertfi viața femeii lui, pe care o iubea din inimă, mai bine și-o dădea pe-a lui.

Acum, fiica mea, mai zise Vizirul lui Șeherasadi, negustorul ăsta mai avea cincizeci de

găini, un cocoș și un dulău bun de ogradă. Și, cum sta bărbatul pe gânduri, neștiind ce drum s'apuce, văzù cînele că se repede asupra cocoșului care vroia să calce o găină, și-i spuse: „Cucoș obraznic ce ești, o să te bată mînia lui Dumnezeu, că faci astăzi ce vrei să faci“. Iar cucoșul, învîrtindu-se într'un pinten, împrejurul dulăului îi răspunse semet: „De ce aș fi astăzi mai oprit ca 'n alte zile, mă rog?“ — „Pentru că tu nici nu bănuiești, răspunse cînele, că stăpînul nostru e împovorat de o jale adîncă; căci femeia lui stăruiește să-i descopere o taină care-i pune capul în primejdie. Și el, sărmanul, stă în cumpănă, că nu va putea biruî îndărătnicia muerii, pentru că o iubește prea mult, și-i pare rău de lacrimile pe care dînsa le varsă necurmat. Numai tu singur îți bați joc de jalea noastră, și-ți petreci vremea, cu găinele tale“. Cucoșul răspunse atunci cânelui așa: „Ce om becisnic e și stăpînul nostru: El are o muere și n'o poate stăpîni, și eu am cincizeci și fac cu ele ce voiesc. De și-ar veni și el în fire, ar găsi un mijloc prin care ar ieși din bocluc“. — „Și ce-ar trebui să facă întrebă

dulăul.“ — „Să-ți puie mîna pe-un ciomag, răspunse cucoșul, să intre la ea, și să o bată bine. Și-o să-și vie femeia în mințile ei“.

Negustorul cum auzi, puse mîna pe scurtătură, și buznai la femeie. Închise frumos ușa, și începù s'o bată până cînd dînsa începù să strige: „Valeu, bărbate, nu mai da, că nu te-oiu mai întreba niciodată, nimica!“.

Auzind-o vorbind astfel, bărbatul a lăsat-o, și-a deschis ușa, și cu toții s'au bucurat de cuminența ei, și toți le-au poftit norocire, căci bărbatul găsisse mijlocul cu care să-și stăpînească nevasta“. — „Vezi, fata tatei, zise vizirul, și tu ești vrednică a ți se face întocmai ca femeii negustorului celuia“. „Taică dragă, zise Șeherasadi, mă rog să nu iai în deșert cugetul meu, căci povestea femeii acesteia nu mă împiedică dela ce mi-am pus în gînd. Și eu ți-aș putea spune multe alte povești, cu cari să te aduc a nu te mai împotrivi. Te rog tată, iartă-mă, căci îți spun că zădarnic mă oprești. Căci, dacă din dragoste părintească nu voiu izbuti să-mi împlinesc vrerea, apoi eu însumi mă voiu duce și mă voiu arăta Sultanului“.

Vizirul, biruit de stăruința fiicei sale, și până la inimă pătrunș de supărare, neputînd a o 'ntoarce dela gîndul ei, se duse la Sultanul și i arătă că noaptea viitoare îi va aduce chiar pe fata lui, pe Șeherasadi.

Sultanul se miră de jertfa ce vroia să-i aducă marele său vizir. Și, întrebîndu-l cum s'a hotărît la aceasta, vizirul a răspuns: „Singură a vrut. Grozava soartă ce o așteaptă n'a putut-o înpăimînta; căci mai presus de viața a prețuit cinstea și norocirea ca măcar într'o noapte să-ți fie împărăției tale soție“ „Dar, bagă de seamă, vizirule, că dimineață îți voi da pe Șeherasadi să-i ridici viața. Iar de nu vei face, mă jur, că pe tine însuți te voi omori“. — Doamne! răspunse vizirul, inima-mi va sîngera ascultîndu-ți porunca, însă ori în ce chip îmi va tînji firea, măcar că-s tată, tot neclintit voi sta îi credința ce-ți port“.

Atunci Șahriar a primit făgăduința vizirului că să-i aducă pe fiica sa. Iar acesta s'a întors la Șeherasadi, de i-a dus răspunsul; și ea l-a primit cu mare bucurie, ca și cînd i-ar fi adus lucrul cel mai de preț din lume. A mulțumit tatălui ei, și, văzîndu-l plin de

durere, i-a zis, ca să-l mîngîie, că dînsa nădăjduiește că nici lui nu-i va părea rău de căsătoria ei cu Sultanul, ci tocmăi din potrivă.

Șeherasadi se pregătì să se ducă înaintea Sultanului, dar mai înainte luă pe soră-sa, Dinarsadi, la o parte, zise. „Dragă surioară, am mare trebuință de ajutorul tău, deci, te rog, ascultă-mă: Părintele nostru mă duce să mă mărite după Sultanul, dar lucrul ăsta să nu te împăimînte, și să iei aminte la ce-ți grăiesc. Eu, cum mă voi duce la Sultanul, îl voi ruga să te lase și pe tine să te culci în cămara noastră de nuntă, ca să mai am parte a petrece, spre mîngîiere, o noapte cu tine în viața mea. Și, căpătînd eu îngăduirea lui, să ai grijă, negreșit, să mă scoli cu un ceas mai înainte de a se face ziuă, și să-mi zici așa: — „Dragă soră, dacă nu dormi bine voiește, așa te rog, până s'o face ziuă, de-mi povestește întîmplarea cea frumoasă pe care-o știi tu. Și eu numaidecît îți voi povestì una, și socotese, dragă surioară, că cu mijlocul acesta voi slobozi tot norodul de frica ce-l apasă.

Iar Dinarsadi i-a răspuns, că, din dragostea ce-i poartă, bucuroasă îi va face aceasta.

Sosind ceasul, vizirul și-a dus ficia la palatul Sultanului și, băgînd-o înnăuntru, el s'a întors. Iar Sultanul, aflîndu-se numai cu dînsa, i-a poruncit să-și descopere obrazul și, văzînd-o așa de frumoasă, s'a umplut de dragoste ca și cînd l-ar fi vrăjit; dar, văzîndu-i ochii plini de lacrimi, a întreat-o ce supărare are. „— Înălțate Doamne, i-a răspuns Șeherasadi, am o soră pe care o iubesc foarte tare, după cum și dînsa, asemenea, mă iubește. Și aș pofti ca să se culce în noaptea asta aici, în cămară, ca să o mai văz odată dimineața, să-mi iau ziua bună dela ea. Rogu-te, doamne, dă-mi această mîngîiere, spre dovada cea de pe urmă, către sora mea, dovada dragostei ce-i hrănesc.“ Șahriar îi dete învoire, și trimise, în grabă, de a adus și pe Dinarsadi.

Sultanul s'a culcat cu Șeherasadi într'un pat întins pe o poliță înaltă, după obiceiul împăraților răsăritului, iar pentru Dinarsadi s'a închipuit un așternut jos.

Cînd mai era un ceas până la ziuă, Dinarsadi n'a lipsit să îndeplinească cele ce-spusesse soră-sa, și i-a zis: — „Surioară dragă dacă nu dormi, te rog să-mi istorisești un

din poveștile cele frumoase pe cari le știi tu, până nu s'o face ziuă."

Iar Șeherasadi, în loc să răspundă surorii sale, s'a întors către Sultanul, și i-a zis: „Înălțate Doamne, mă rog să te milostivești, și să-mi dai voie, ca să împlinesc dorința surorii mele." — „Bucuros! răspunse Șahriar". Așa, Șeherasadi, zise surorii ei s'o asculte, și, întorcându-se iarăși către Sultan, începù să povestească după cum urmează:

ÎN TĂIA NOAPTE

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Negustorul și duhul

Înălțate Doamne! A fost odată un negustor putred de bogat. Și avea negustorul ăsta moșii, mărfuri și bani gata mulți. Și 'n curțile lui forfoteau slujitorii, calfele și robii. Iar el, stăpînul lor tuturor, călătorea în toate părțile lumii, căci așa cerea negoțul. Într'una din zile i-a venit să facă o călătorie mai mare. Și-a încălecat calul, și, fiindcă avea să treacă printr'o pustie, și-a luat în desage, dinapoi, merinde: pîne și curmale.

A patra zi a călătoriei sale, fiind obosit

de arșița soarelui și de fierbințeala pământului, s'a abătut din drum, ca să se răcorească supt umbra unor copaci ce nu erau departe, în câmp. Și, găsind la umbra unui nuc bătrîn un izvor cu apă rece, s'a dat jos de pe cal, l-a legat de-un trunchiu și s'a așezat lîngă izvor, după ce și-a scos din desagă pîne și cîteva curmale. După ce a ospătat, și-a spălat mînile, obrazul și picioarele, și, ca un bun mahometan ce era, și-a citit rugăciunile.

Încă nici nu sfîrșise bine aceasta și, cum sta el jos, i-a răsărit dinainte un duh alb și mare, bătrîn și înfricoșător, cu sabia în mîină. Și duhul, venind asupra-i, striga în gura mare: „Scoală să te tai, să te omor, cum ai omorît tu pe fiul meu“.

Negustorul, înspăimîntat, i-a răspuns tremurînd: „Vai mie! cu ce ți-am greșit oare, de vrei să mă dai morții?“ Și duhul iarăși prinse a striga: „Vreau să te omor, cum ai omorît pe fiul meu“. — „Oh! Doamne, zise negustorul, cum putut-am eu să-ți omor fiul, cînd nu l-au văzut niciodată ochii mei.“ — „Ce? n'ai stat tu aici jos, supt copac? îl întrebă duhul. Și n'ai scos curmalele din desagi, pe cari

le-ai mâncat? Și n'ai asvîrlit sîmburii încoace și încolo?"—„Da, răspunse negustorul, așa am făcut cum zici, și nu pot tăgădui". „Păi dacă-i așa, începù din nou duhul, fîți mai spui o dată că mi-ai ucis fiul, căci atunci cînd ai aruncat sîmburii curmalelor a trecut el pe-aici, și l-ai lovit într'un ochiu. Lovitura aceea i-a pricinuit moartea".

Negustorul începù atunci să se roage: —„Doamne, fă-ți milă și mă iartă!—„Nu încape nici milă, nici iertare; căci dreptu-i ca moartea s'o răsplătești cu moarte", i-a zis duhul.

Zicînd acestea, a luat pe negustor de mînă, l-a aruncat cu fața la pămînt, și a vrut să-i taie capul.

Văzînd bietul negustor că duhul vrea să-i taie cu tot dinadinsul capul, a strigat duhului cît a putut: „Stai! ascultă-mi încă un cuvînt să-ți spun. Rogu-mă, dă-mi răgaz să-mi iau ziua bună dela nevasta și dela copiii mei; să le rînduiesc averea, că nu le-am făcut încă diata. Apoi voi veni iarăși aici, și mă voi supune ție, să faci cu mine ce vei vrea.—„Mă tem, zise duhul, că de-ți voi da sorocul acesta, n'o să te mai întorci".—„Ba, răs-

punse negustorul, dacă-mi crezi jurământul, uite îl fac: mă jur pe Dumnezeuul cerului și al pământului, cum că negreșit voi veni iarăși aici". — „Cît soroc poștești?" îl mai întrebă duhul. — „Mă rog, să-mi dai un an, ca 'n vremea asta să pun toate la cale, ca să mă despărțesc de ale lumii fără părere de rău. Și eu îți făgăduiesc, ca de mine într'un an, negreșit să mă dau aici, supt copacul acesta, în mâinile tale," — „Vra să zică chemi pe Dumnezeu mărturie c'o să-ți ții făgăduiala?" — „Chem".

După cuvintele acestea duhul l-a lăsat pe negustor slobod lângă izvor, și s'a făcut nevăzut.

Venindu-și în fire din spaima ce trăsesese, negustorul încălecă pe cal și își văzù de drum.

Sosind acasă, ai lui l-a primit cu mare bucurie, iar apoi au început a plînge cu amar, auzind ce i se întîmplase.

În ziua următoare, negustorul și-a pus toate lucrurile în rînduială, plătindu-și mai întăi toate datoriile. A dăruit daruri la prieteni, a făcut pomană la săraci, a slobozit mulți robi ai săi, și a împărțit averile la copii, și celor nevrîstnici le-a dat cîte un ocîrmuitor. Iar soției, i-a făcut partea după pravilă, și i-a mai adăogat încă, să-și ducă restul zilelor în pace.

Anul acela a trecut cît ai clipi din ochi, și negustorul se văzù silit să se despartă de ai lui. Și-a luat desagii, și-a băgat într'înșii pînza, în care avea să i se învelească trupul, după ce avea să moară. Apoi, luîndu-și rămas bun dela toți, le-a spus: „Eu ascult porunca lui Dumnezeu, despărțindu-mă de voi. Urmați pilda vieții mele, supuneți-vă cu îndrăzneală acestei încheieri, căci să socotiți totdeauna că moartea e hotarul vieții“.

Grăind acestea s'a smuls din brațele alor lui, a încălecat calul și s'a dus pînă ce a ajuns la locul unde i se arătase duhul în ziua aceea. A descălecat și s'a așezat jos, lîngă izvor, unde, cu toată mîhnirea lui, trebuia să aștepte după cum făgăduise.

Cum sta el așa, sosi acolo un șeic bătrîn cu fața prietenoasă, care ducea o gazelă legată. Bătrînul s'a apropiat de dînsul, și-au dat bună ziua, și-a zis șeicul către negustor:

— „Frate, cum de-ai ajuns aici, pe așa locuri pustii, entreerate de duhuri rele?“

Negustorul atunci povestì bătrînului întîmplarea din pricina căreia își luase și legămîntul ca astăzi să se găsească acolo.

Bătrînul i-a ascultat cuvintele cu mirare, apoi i-a grăit așa: „Cu adevărat rară întîmplare ai încercat, și te-ai legat cu cel mai strașnic jurămînt. Însă eu voiesc să mă aflu de față, cînd o veni duhul acela la tine“.

Grăind așa, bătrînul se așeză jos lîngă negustor, și așteptară. Dar, cum așteptau așa, negustorul cu șeicul ce ducea gazela legată, sosi acolo un alt șeic bătrîn, cu doi cîni negri după dînsul și, apropiindu-se, le dete ziua bună și-i întrebă, ce fac ei acolo? Șeicul cu gazela îi povestì toată întîmplarea negustorului cu duhul, și că el se hotărîse să aștepte, să vadă ce-o ieși din toate aceste.

Acesta, auzind întîmplarea, poftì de asemenea să vadă ce avea să fie, și se hotărî și dînsul să rămînă. Așa dar s'a așezat și el lîngă dînșii, și începură să vorbească ei cîteși trei, cînd iată că sosește și-al treilea șeic bătrîn, cu o măgăriță sură. Și, dînd și el ziua bună, întrebă pe cei doi bătrîni de ce e așa de mîhnit negustorul. Și, cînd află pricina, vrînd și el să vadă sfîrșitul lucrului, se așeză și el lîngă ceilalți.

Apoi, văzură deodată, ridicîndu-se dinspre

cîmp o volbură grozavă, ca un nor cețos de colb. Iar volbura s'a apropiat de ei și s'a risipit în grabă, iar din ea s'a arătat duhul; și, necrîcnind un cuvînt, s'a repezit asupra negustorului cu sabia ridicată și, luîndu-l de mînă, îi zise: „Scoală ca să te omor, cum ai omorît tu pe fiul meu“. Iar din ochi îi scăpărau duhului scînteii.

Negustorul și cu cei trei bătrîni, înspăimîntîndu-se grozav, începură să plîngă, să geamă, și să suspine.

Dar cel dintăi șeic, cel cu gazela, văzînd că lucrul nu-i de glumă și prinzînd la inimă, căzî la picioarele duhului și-i zise: „O! împărate al duhurilor, te rog fierbinte, stîmpără-ți mînia, și-ți fă milă de-mi ascultă povestea mea cu gazela aceasta. Și, de vei găsi că-i mai minunată și mai de-a mirare decît întîmplarea negustorului acestuia ce vrei să-l omori, dă-mi nădejdea cum că-i vei dărui a treia parte din sîngele lui“. Duhul cel rău îi răspunse: „Da, firește, bătrîn cinstit ce ești, dacă-mi povestești istoria, și o găsesc minunată, voi ierta, drept mulțumire, a treia parte din sîngele acestui om“.

Povestea celui dintăi bătrîn, — cel cu gazela

„Aşa dar, zise bătrînul, ascultaţi-mă, mă rog. Gazela ce o vedeţi e nepoata mea. Era de doisprezece ani cînd am luat-o în căsătorie, şi aşa i-am fost mai mult decît un tată. Şi-am trăit împreună treizeci de ani, fără ca să avem însă nici un prunc. Dar stîrpiciumea ei nu ne-a împiedicat de-a ne iubi. Iar dorinţa de a avea un copil m'a făcut să mă hotărăsc şi să-mi iau o roabă, dela care am cîştigat un fecior. Acesta a fost norocirea casei. Dar nevastă-meă a început apoi a privi cu ură şi cu scărbă asupra copilului, cum şi asupra mumei lui. Însă aşa de ghibaciu ştia să ascundă aceasta către mine, încît tocmai, hăt, tîrziu, mi-am dat cu mintea.

Crescînd copilul până la zece ani şi, fiind silit să fac o călătorie, am lăsat pe copil cu mumă-sa, în grija nevestei mele. Şi plecînd am zăbovit un an de zile, în care vreme, nevastă-meă a avut de ajuns răgaz să-şi izbîndească zavistiei ce-i mîncea sufletul. S'a apucat de vrăji şi, învăţînd multe din aceste meşteşuguri diavoleşti, a dus, lepădata de lege, pe fiul meu într'un loc anumit, şi acolo, l-a pre-

făcut prin descîntecile ei, într'un vițel, zicînd apoi că l-a cumpărat. Dar nu s'a mulțumit numai cu aceasta faptă vrednică de toată osînda, ci a schimbat și pe biata roabă într'o vacă, și a dat-o și pe ea în grija văcarului meu.

Întorcîndu-mă acasă, am întrebat-o, unde-mi este fiul și unde-i mama lui? Și muerea mi-a răspuns așa: „Roaba ți-a murit. Iar pe feciorul tău nu l-am mai văzut de două luni de zile, și nu știu ce s'o fi făcut“. Eu m'am mîhnit grozav de moartea roabei mele, iar întru cît privește de pribegia fiului meu, tot trăgeam nădejdea că-l voi vedea iarăși. Dar trecuse opt luni, și nici o știre n'avusei încă despre dînsul, până ce sosi și sărbătoarea jertfei, — sărbătoarea marelui Bairam.

Pentru ca să prăznuiesc în ziua sărbătorii acesteia, am poruncit văcarului, să-mi aducă vaca cea mai grasă ca s'o jertfesc. El s'a dus și mi-a adus vaca, iar aceasta nu era decît roaba mea, mama fiului meu. Am legat-o, însă, gătindu-mă să o jertfesc, ea a început să se roage cu un glas atît de jalnic, încît îmi vedeam cum îmi curgeau și lacrimile,

vale. Aceasta mi s'a părut un lucru cu totul neobișnuit și, fiind cuprins de o milă mare, nu puteam s'o înjunghiu, ci am poruncit să-mi aducă o alta. Dar nevasta mea începù să cîrtească împotriva milei mele și prinse să-mi spuie: „Ce faci, frate? Jertfește vaca aceasta, că văcarul n'are de unde să-ți aducă alta mai grasă și mai frumoasă pentru jertfa ce vrei să faci“. Așa, eu, de hatîrul femeii mele, am dat-o pe mîna văcarului: „Jertfește-o tu, că mie îmi rupe inima cu răgetele și lacrimile ei“, i-am zis lui.

Iar văcarul, fiind mai puțin milos decît mine, a jertfit-o. Însă cînd a jupuit-o, am găsit într'însa numai oasele goale, deși părea așa de grasă. Din care pricină, cu dreptul m'am scîrbit și am dat-o țăranului ca s'o împărțească de pomană. Apoi i-am poruncit că, de este vr'un vițel gras și bun, să mi-l aducă.

Ce a făcut apoi cu vaca n'am cercetat, dar mi-a adus numai decît un vițel foarte gras. Iar vițelul cînd m'a văzut, s'a smuncit de-a rupt funia, și s'a asvîrlit la picioarele mele, și începù să lăcrimeze și să geamă, ca și cînd mi-ar fi cerut îndurare, să-i las viața.

Văzînd aceasta m'am tulburat și mai grozav, încît am zis văcarului: „Du-l înapoi și-l hrănește-l bine, și numaidecît să-mi aduci un altul“.

Șeherasadi văzù că se ivesc zorii zilei, și Sultanul trebuind să se scoale, să-și facă rugăciunea de dimineață, ca apoi să vadă de treburile țării, și-a curmat povestirea.

„Oh! Doamne! dragă surioară, zise-atunci Dinarsadi, minunate sînt povestirile tale“. — „Cele următoare sînt cu mult mai frumoase și mai uimitoare, zise Șeherasadi. Și dacă sultanul s'ar îndura să-mi îngăduie viața încă o zi, ca la noapte să ți-o povestesc, știu că-avea ce asculta“.

Șahriar, care ascultase cu mare luare aminte povestirea ei, și-a zis în gîndul lui așa: „Pot aștepta doar pînă mîne, ca să aud sfîrșitul povestirii ei. Căci de dat morții, o pot da or'șicînd“.

Așa, hotărîndu-se, s'a sculat și a lăsat-o în viață pentru ziua aceea. În vremea asta, vizirul aștepta într'o nespusă neliniște. Dar, pe cît s'a temut, pe atîta s'a mirat văzînd că

sultanul intră în divan, fără să-i dea așteptata poruncă.

Sultanul și-a căutat toată ziua de trebile supușilor săi, și, venind noaptea, s'a culcat iarăși cu Șeherasadi.

Și cînd trecu

A DOUA NOAPTE

Dinarsadi sculă pe soră-sa, zicîndu-i: „Prea iubita mea soră, de nu ți-e somn, te rog, spune-mi înainte povestirea de unde-ai lăsat-o eri.”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Iar Sultanul n'a mai așteptat pe Șeherasadi să se roage, ci, repede i-a zis, să isprăvească povestirea negustorului cu duhul, căci vrea să-i audă sfîrșitul. Iar Șeherasadi îndată a și nceput:

„Cînd a auzit aceasta nevasta mea, nu s'a stăpînit și a nceput să strige: „Ce faci, bărbate? Ascultă-mă și nu jertfi altă vită, decît pe vițelul acesta“. — „Femeie, i-am răspuns eu, pe acesta nu vreau să-l jertfesc acuma, și-i dăruiesc viața. Te rog, nu te mai pune

de pricină“. Dar ea, mai vîrtos mă silì atunci să jertfese vițelul, încît, la urma urmei, neavînd ce face, l-am legat și am luat cuțitul în mîină, și mă pregătii să-i taiu gîtul; dar el, întorcîndu-și ochii cei scâlțați în lacrimi către mine, atîta mi-a muiat inima, încît n'am avut putere să-l jertfese, ci mi-a căzut cuțitul jos, și am spus muerii că eu alt vițel vroiu a junghia. Dînsa nu înceta cu îndemnul, dar or'cît îmi bătù capul, nu m'a putut biruì, ci i-am făgăduit, numai ca s'o astîmpăr, că pe vițelul acesta îl voi jertfì la viitoarea sãrbãtoare a Bairamului.

A doua zi de dimineață, iată că vãcarul meu vine și mă cheamã să-mi spuie ceva în tainã. Și cînd mă vãzù, îmi zise: „Eu, stãpîne cînd am dus vițelul ce n'ai vrut să-l jertfești înapoi, vãzîndu-l, fata mea a rîs, apoi a început plînge. Așa, eu am întrebat-o de ce-a căzut din rîs în plîns. „Tată, mi-a rãspuns ea, vițelul acesta este fiul stãpînului nostru. Eu rîz vãzîndu-l încã viu, dar am plîns gîndind în ce chip s'a jertfit eri mama lui; cã pe amîndoi stãpîna i-a prefãcut în dobitoace, din pizma ce avea asupra lor“. Vestea

aceasta am avut să ți-o vestesc, stăpîne, așa după cum și mie mi-a spus-o fata mea. Aceste vorbe îmi spuse văcarul.

Acuma las ție — o duhule! — să cumpănești mirarea și durerea mea auzind vorbele acestea. Am alergat în grabă, acasă la văcarul meu, să grăiesc însumi cu fata lui. Îndată ce-am ajuns, am intrat în grajd, unde era vițelul, fiul meu. El sărmanul n'a putut răspunde îmbrățișerilor mele și numai prin niște semne m'a incredințat, cum că este fiul meu cu adevărat.

Pe urmă a venit și fata țaranului acolo, și-am întrebat-o: „Fată, putea-vei să aduci pe fiul meu în starea lui dintăi?” — „Pot“, îmi răspunse dînsa. Și i-am zis ei: „De vei putea, te voi face stăpînă pe toate ale mele“. Atunci fata a adăogat zîbind: „Tu ești stăpînul nostru, și eu cunosc ce îndatoriri am către tine. Însă eu îți spun mai dinainte cum că pe fiul tău nu-l aduc, cum a fost, dacă nu-mi făgăduiești că-i împlini două lucruri. Întăi: să mi-l dai mie de bărbat; iar al doilea: să-mi dai volnicie să pedepsesc după cum se cuvine pe cine l-a făcut pe dînsul vițel“.

Întruce privește cel dintăi lucru îl fac bucuros, din toată inima, și încă, osebit de asta, și din averile mele ți-oiu împărți. Ba chiar și al doilea lucru ți-l făgăduiesc, căci o femeie care a făcut ce-a făcut dînsa, e vrednică de pedeapsă; eu ți-o dau să faci ce vei vrea cu dînsa, numai viața să nu i-o iei. — „Da, răspunse fata, i se va răsplăti cu pedeapsa ce-a dat-o ea altora“.

Atunci fata luă un vas plin cu apă, îngînă, de-asupra, lui cîteva cuvinte, pe cari nu le pricepeam, și, întorcîndu-se către vițel îi zise: „Vițelule dragă, de ai fost tu așa zidit de atotputernicul și necuprinsul Ziditor al lumii aceștia, după cum ești acum, să rămîi tot așa, în acest chip; iar de ești tu altă viețuitoare și numai prin fermece ești adus în starea asta, cu voia atotputernicului Ziditor, să-ți iei făptura ta cea dintăi“. Apoi l-a stropit cu apa aceea, și îndată vițelul s'a prefăcut în făptura sa cea omenească.

„Fiul meu, fiul meu cel iubit!“ am strigat, și l-am îmbrățișat cu mare bucurie și i-am zis: „Însuși Dumnezeu ne-a trimis pe fata aceasta, ca să răsplătească răutatea ce s'a

făcut cu tine și cu mama ta. Nu mă îndoiesc, fiule, că o vei lua bucuros de soție, spre mulțumire, după cum i-am făgăduit“.

Băiatul a primit cu bucurie aceasta, dar mai 'nainte de căsătoria lor, fata prefăcù pe femeia mea într'o gazelă, și gazela aceea e chiar aceasta pe care ochii tăi o văd aici, cu mine.

Aceasta e povestea mea“ zise Șeicul.

Atunci duhul cel rău spuse:—„Minunată îți este povestea; îți iert a treia parte din sângele omului acestuia. Iar întrucît privește celelalte două părți, vreau să i le iau acum numaidecît, tăindu-i nasul“.

În clipa aceasta, bătrînul cel de-al doilea cel cu ogarii negri, ieși în fața duhului și vorbi:

„Eu vreau să-ți povestesc ce mi s'a întâmplat cu acești doi cîni negri, pe cari îi vezi aici. Iar după ce-ți voi povesti, și vei găsi povestea minunată, vei ierta a doua parte din sângele negustorului?“.—„O voi ierta, răspunse duhul, dacă întîmplarea ta va covârși pe aceea a bătrînului cu gazela“.

Atunci bătrînul șeic începù să povestească așa:

Povestea celui de-al doilea bătrîn,—cel cu ogarii negri

„Puternice stăpîne al duhurilor, vei ști că noi sîntem trei frați: cești doi cîni, și cu mine al treilea. Tatăl nostru ne-a lăsat, după moarte, cîte o mie de țechini; cu banii aceștia am deschis o prăvălie. După ce am început negustoria noastră, fratele cel mai mare, — unul din acești doi cîni, — s'a hotărît ca să se ducă într'o călătorie, prin țări streine. Cu gîndul acesta, și-a vîndut tot ce-a avut pe-acasă, și cu banii luați pe vînzare, și-a cumpărat marfă, a plecat, și pînă într'un an încă nu era întors înapoi. Trecînd vremea aceasta, a intrat la mine în dugheană un sărac, cerînd milostenie. Eu i-am zis: „Domnul să fie cu tine!“ — „Domnul să fie și cu tine, dar eu te'ntreb nu mă cunoști?“ îmi răspunse el. Așa, eu i-am luat seama binebine și, cunoscîndu-l, am strigat: „O! frate-meu! Și îmbrățișîndu-l i-am zis: „Cum să te fi cunoscut în starea în care ești, dragă?“

Pe urmă l-am dus în casă, și l-am rugat să-mi povestească tot ce i se întîmplase.

Însă el mi-a spus: „Ce mă mai întrebi,

frate? Nu poți ghici toate numai după starea în care mă aflu? Ce să-mi mai împrospătez durerile, istorisind ce mi s'a întâmplat, de un an de zile de când lipsesc de lângă voi?"

Deci l-am înbăiat și l-am îmbrăcat în hainele cele mai bune, și l-am ospătat.

Apoi, cercetându-mi catastifele și, văzînd că averea mi se'ndoise, i-am dat-o lui pe jumătate, și i-am zis: „Cu aceasta te pot ajuta, frate, întru durerile tale“. Iar el cu mare bucurie a primit banii și, îndreptîndu-și starea, am trăit din nou laolaltă ca și mai 'nainte.

Cu vremea, hotărîndu-se și al doilea frate, — tot unul din acești doi cîni negri, ce-i vezi — să-și vînză tot ce are, ne-am împotrivit, dar n'am avut ce-i face. Și, cumpărîndu-și marfă și încărcînd o caravană, a plecat în locuri depărtate.

Trecînd un an, s'a întors și el acasă tot în starea aceea în care venise frate-meu, cu un an mai 'nainte. L-am îmbrăcat și pe dînsul, i-am dat și lui o mie de țechini, din capitalul meu, și așa a deschis iar prăvălie și am trăit între noi.

Într'una din zile, iată că vin la mine a-

mîndoi frații, și mă roagă să fac și eu o călătorie cu dînșii în tovărășie. Mai întăi m'am lepădat, zicîndu-le: „Voi ați umblat, și-ați încercat, și ce-ați căpătat? Cine îmi poate chezășui că eu o să fiu mai norocit decît voi?”

În zadar vrură ei să mă înduplece că eu nici într'un chip nu vrusei să mă duc cu dînșii. Însă ei, necurmînd cu stăruința lor îndărătnică, după cinci ani de zile la mijloc, n'am avut ce face, și m'am plecat voii lor, ca să-mi cerc și eu norocul. Însă, făcîndu-ne pregătirile și cercetînd eu toate, văzui că frații mei nu mai aveau nici un ban din ce le dădusem eu la întoarcere. Eu nu le-am spus nimic, ci, fiindcă avutul meu se suise la șease mii de țechini, am împărțit averea în două părți, și una din jumătăți am împărțit-o cu ei, zicîndu-le: „Fraților, banii aceștia să-i vărsăm în negustorie, iar cealaltă jumătate s'o păstrăm într'un loc ascuns, ca, de cumva afacerea noastră va ieși rău, și nu mai bună de cum ați făcut-o voi în călătoria voastră dintăi, să avem cu ce ne ajuta la o vreme de lipsă.”

Așa le-am dat fiecăruia cîte o mie de țechine, rămîindu-mi și mie una. Iar celelalte trei mii, le-am îngropat într'un ungher al casei mele. Am cumpărat marfă, și, tocmind o corabie, am plecat cu'n vînt priincios ce ne umfla vintrelele.

Mergînd noi două luni, în șir, pe mare, am sosit norocoși la un vad bun de șchelă, și ieșind la uscat, am vîndut o parte bună din mărfurile noastre. Mai ales eu am vîndut bine, cîștigînd la un dinar, zece, și am cumpărat mărfuri nouă pentru țara noastră.

Iată că, fiind a pleca atunci spre casă, m'am întîlnit pe malul mării cu o femeie chipoasă, dar săracă de îmbrăcăminte. Dînsa, cum m'a văzut, a venit către mine și mi-a sărutat mîna, rugîndu-mă să o iau de soție și s'o duc cu mine pe corabie. Eu n'am vrut să-i îndeplinesc cererea, însă ea mi-a grăit înțelepțește: ca să nu iau seamă la sărăcia ei, și să fiu încredințat că voi fi prea mulțumit de purtările ei, cum o să se poarte. Așa, la urmă, m'a biruit. Am îmbrăcat-o frumos, și cu toate rîgurile căsătoriei, mi-am făcut-o

nevastă, apoi am plecat cu corabia, cu toții împreună.

În călătoria noastră, am aflat la soția mea atâtea lucruri noi și bune, încît pe ce treceam, o îndrăgeam mai tare. Dar frații mei cari nu fuseseră atît de norociți, în negustoria lor, ca mine, începù să mă pizmuiască. Până într'atîta li se înrăutățise sufletul, încît căuta să-mi prăpădească viața. Într'o noapte, dormind cu soția mea, ne-au luat și ne-a aruncat pe amîndoi în mare.

Însă nevasta mea, cum se făcuse, că era din neamul zînelor, și puteți deci socoti că dînsa nu s'a înecat, și m'a apărat și pe mine de am ieșit la liman, într'o insulă.

Făcîndu-se ziuă, mi-a spus zîna: „Vezi, iubite bărbate, că pentru facerea de bine ce ai făcut-o cu mine, la vreme ți-am răsplătit? Ei, să știi că eu sînt o zîină, și văzându-te pe țărmul mării, am vrut să-ți încerc inima și bunătatea, arătîndu-mă săracă, după cum m'ai văzut. Pe frații tăi însă, amar m'am mîniat, și să știi, că n'o să mă pot odihni, până ce nu-i voiu pedepsi pe ei cu viața lor“.

Cu mare mirare i-am ascultat eu vorbele

zînei, neveste-mi, și i-am mulțumit cu lacrimi. Apoi i-am zis: „Cît pentru frații mei, rogu-te să-i ierți; căci măcar că sînt vrednici de pedeapsa ce vrei să le-o dai, tot nu le dorese peirea.“ Apoi i-am povestit cît bine le-am făcut eu lor, și zîna și mai amarnic s'a înfuriat, și-a strigat: „Numaidecît mă duc pe urma nemulțumitorilor, să le afund corabia în adîncul mării“. Iar eu din nou m'am rugat: „Nu, domnița mea, pentru numele lui Dumnezeu, să nu faci aceasta, ci gîndește-te că-s frații mei, și răul se cade cu bine să-l răsplatim“.

Așa am domolit pe măiastră cu cuvintele mele, și îndată m'a luat din insulă, și'ntr'o clipă m'am trezit în casa mea. Iar dînsa se făcù nevăzută. Atunci, am scos cei trei mii de țechini, de unde-i băgasem așcuși, m'am dus la prăvălia mea, de-am deschis-o, iar acolo toți vecinii m'au întîmpinat cu bine.

Cînd m'am întors acasă, am găsit pe acești doi cîni negri, ce-mi ieșiră înainte, gudurîndu-se cu umilință. Eu nu știam ce înseamnă aceasta, și m'am mirat mult, însă arătîndu-mi-se zîna, m'a deslușit: „Bărbate, nu te mira

că vezi la tine pe acești doi ogari negri; că sînt frații tăi.“ Atunci am întrebat-o prin ce putere se făptuise aceasta, și dînsa mi-a răspuns. „Eu am rugat pe o soră a mea, care e și mai dibace decît mine în farmece, și dînsa i-a adus în stareă aceasta din care nu vor putea ieși zece ani.“ Apoi zîna pieri din nou.

Acum, fiindcă s'au împlinit cei zece ani, am purces să caut pe cumnată-mea, s'o rog să-i ierte. Și, trecînd pe aici și văzînd pe negustorul acesta și pe bătrînul cu gazela, m'am abătut pe la dînșii. Și n'am vrut să plec pînă nu văd sfîrșitul... Aceasta este povestea mea. Plăcutu-ți-a?“

— „Da, răspunse duhul, povestirea ta e minunată, și-i iert omului acestuia a doua treime din sîngele ce trebuia să-i iau în schimbul omorului ce-a săvîrșit. Dar vreau, să-i iau, blestematului acestuia, care a aruncat sîmburii curmalelor, a treia parte ce-mi datorește“.

Atunci ieși în fața duhului al treilea șeic bătrîn, cel cu măgărița, și zise: „Eu o să-ți povestesc o întîmplare și mai minunată decît

cele două pe care le-ai ascultat. Și, dacă-ți va plăcea, îi vei ierta omului acestuia restul singelui ce ți-l datorește.“ — „Fie ș'așa“ zise, duhul, și bătrînul de-al treilea începù:

Povestea celui de-al treilea bătrîn, — cel cu măgărița

„Ia aminte, duhule, că iapa aceasta e nevasta mea. Într'una din zile am plecat în călătorie, și nu m'am întors acasă un an întreg. Întorcîndu-mă, pe neștiute, acasă, mi-am găsit nevasta în pat cu'n arap, ce-mi era rob mie, stringîndu-se amîndoi, în brațe, cu nespusă dragoste.

Cum m'a zărit, dînsa a sărit spre mine, întîmpinîndu-mă cu un pahar plin cu apă, de-asupra căruia mormăia niște cuvinte, apoi m'a stropit zicîndu-mi: „Lasă-ți făptura ce ai, și te präfă în cîne!“ Și îndată m'am pomenit că-s cîne, și m'au și dat afară din casă. Ieșind, am fugit spre o măcelărie, unde căutam oase. Iar măcelarul văzîndu-mă m'a luat în casa lui.

Dar fata măcelarului, văzîndu-mă, și-a acoperit fața, și zise tatălui său: „Pentru ce ai

adus om străin în casa noastră?“ „Unde este omul acela?“ întrebă tatăl ei. Și ea răspunse: „Cinele acesta-i om, că l-a fermecat să fie astfel femeia lui. Iar eu pot să-l izbăvesc de așa urgie“. Auzind aceste tatăl ei i-a spus: „Pentru Dumnezeu, de poți, fă-o, pentru mulțumirea sufletului tău.“

Așa, s'a sculat fata măcelarului, a luat un pahar cu apă, a rostit câteva cuvinte, apoi m'a stropit, zicînd: „Cu voia Celui prea Înalt, i-ați făptura ce-ai avut-o întăi, și pă-răsește-o pe aceasta.“ Și numai decît m'am făcut cum fusesem.

Deci m'am apropiat de fata aceea și, sărutîndu-i mîinile, i-am zis să-mi facă un bine, și să vrăjească și dînsa pre nevasta mea, ca să-și plătească la fel, răul ce îmi făcuse. Fata, mi-a dat atunci din apa aceea, și m'a învățat: — „De vei găsi-o dormind, stropește-o cu apă aceasta, și spune numele dobitocului în care vrei s'o prefaci, și numai decît se va preface.“

Eu am luat apa și m'am dus acasă la nevastă-mea, și, găsind-o dormind, am stropit-o și i-am strigat: „Lasă-ți făptura omenească

și te schimbă'ntr'o măgăriță." Și îndată s'a prefăcut cum i-am zis, și măgărița ceea, e aceasta dinaintea ta, stăpînitor al duhurilor".

Atunci duhul se întoarse către măgăriță și o întrebă: „Așa este?" Iar măgărița începù să dea din cap, arătînd că așa era.

Aceasta e povestea mea, a zis bătrînul cel din urmă".

Iar istorisirea plăcînd mult duhului, acesta se cutremurâ de mulțumire, și dăruì omului și a treia parte din sîngele lui. Atunci....."

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Șeheresadi văzù ivindu-se zorii și tăcù. Iar sora sa, Dinarsadi, îi zise: „ — Ah! sora mea, ce dulci ți-s cuvintele, și bune, și minunate, că par'că-ți răcoresc sufletul." Șeherezadi răspunse atunci: „ — Ce-i povestea aceasta, pe lîngă ceea ce ți-o voi povestì noaptea viitoare, dacă Sultanul va vrea să-mi mai lase viața". Și regele își zise: " Pe Dumnezeuul meu, n'o s'o omor, până nu voi ști sfîrșitul minunatei ei povești". Apoi pornì spre divanul lui.

Și, după ce orînduì toate, fiecare lucru cum trebuia, Șahriar se duse în palatul său.

Manuscrisul Gabriel
daca e licențiat St. I. I. I.
București

CUPRINSUL

Introducere	pag.	7
Ioan Barac (notiță bio-bibliografică)	„	11
Către cetitori	„	13
Cuvînt înainte	„	15
O mie și una de nopți	„	29
Asinul, boul și țăranul	„	54
<i>Intîia noapte.</i> — Negustorul și duhul	„	67
Povestea celui dintîi bătrîn	„	74
<i>A doua noapte</i>	„	78
Povestea celui de-al doilea bătrîn	„	83
Povestea celui de-al treilea bătrîn	„	90